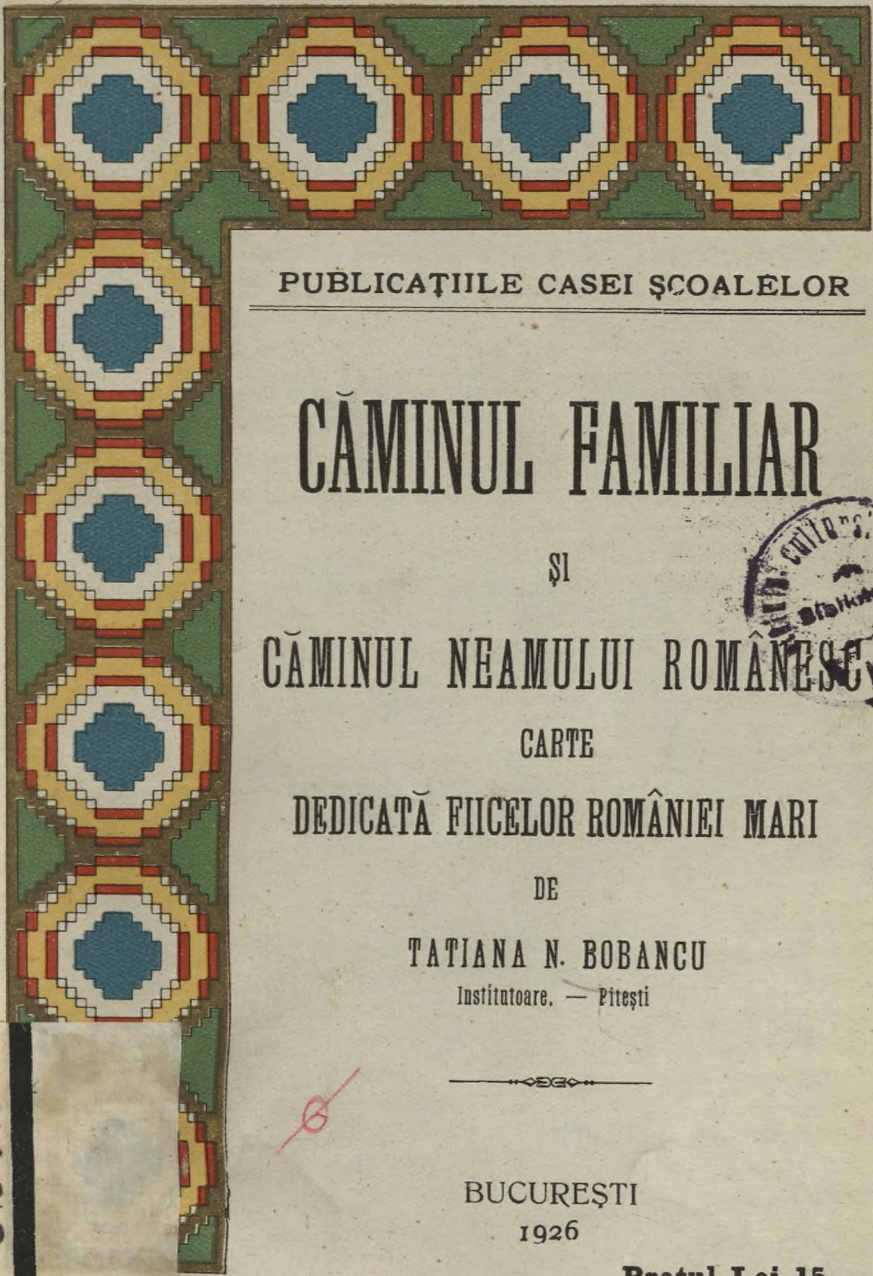

56

PUBLICAȚIILE CASEI ȘCOALELOR

CĂMINUL FAMILIAR

ȘI

CĂMINUL NEAMULUI ROMÂNESC

CARTE

DEDICATĂ FIICELOR ROMÂNIEI MARI

DE

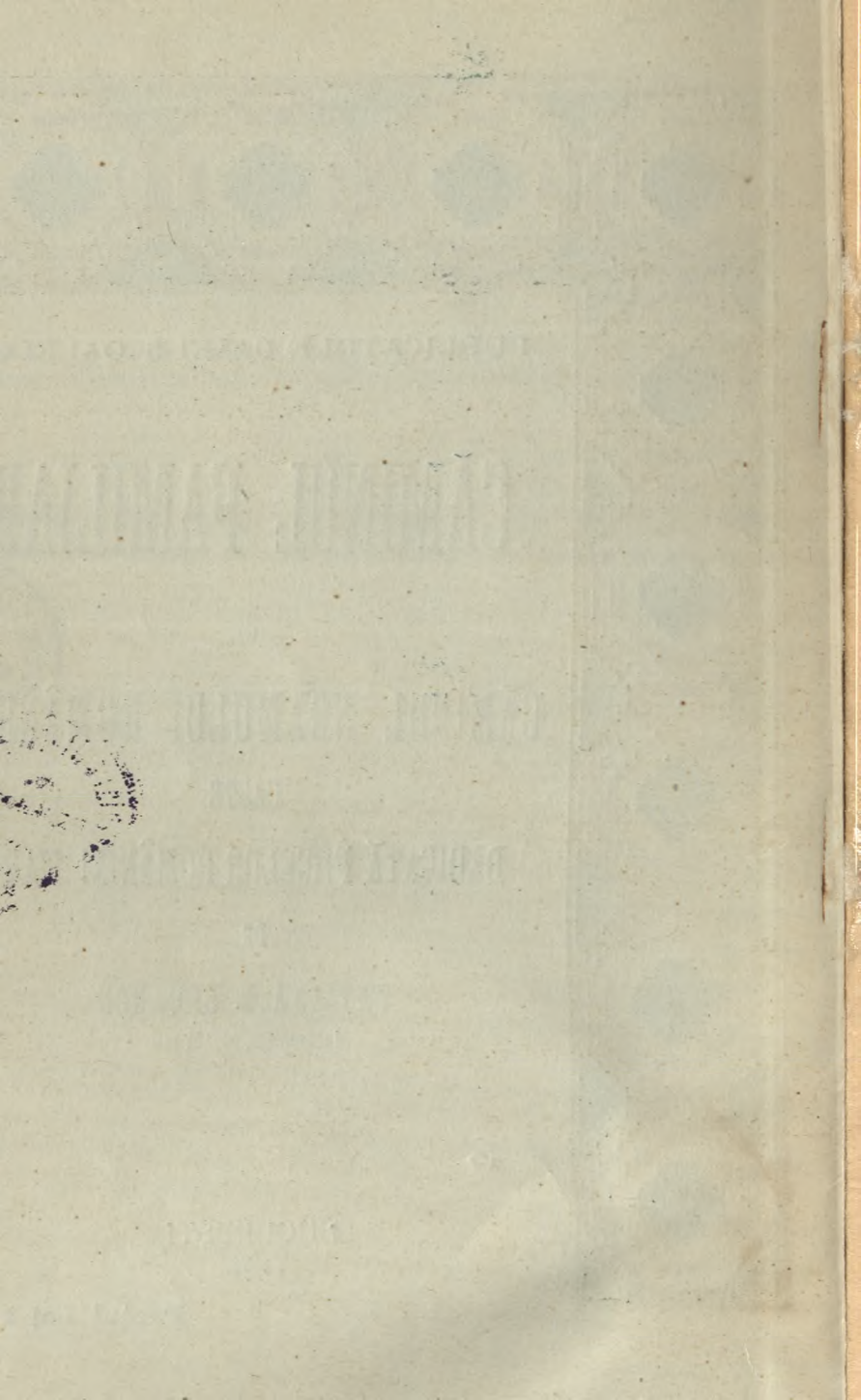
TATIANA N. BOBANCU

Institutoare. — Pitești

BUCUREȘTI

1926

Prețul Lei 15.—

CĂMINUL FAMILIAR

ȘI

CĂMINUL NEAMULUI ROMÂNESC

CARTE

DEDICATĂ FICELOR ROMÂNIEI MARI

DE

TATIANA N. BOBANCU

Institutoare. — Pitești

~~49373~~

~~124-935~~
don

BUCUREȘTI
Editura CASSEI ȘCOALELOR

1926

D

CUVÂNT ÎNAINTE

Cetind de un șir de ani, despre desfășurarea celei mai teribile drame sociale, ce se petrece la vecinii noștri de peste Nistru, cari în mod barbar au dărâmat la pământ, cecece secole de tradiție și civilizație au stabilit în așezarea familiară și socială; descriindu-se neconținut de către diferiți corespondenți de ziare europene, cari la intervale vizitează Rusia bolșevizată, despre sfâșietoarele suferințe pătimate de milioanele de copii ruși: *toate acestea m'au determinat a scoate prezenta carte.*

Ca veche institutoare, ca Româncă și ca mamă, găsesc că azi mai mult ca oricând, trebuie să se vorbească și să se scrie despre chestiunea căminului familiar și căminul neamului românesc.

Gândindu-mă cu dragoste și cu speranță la trăinicia neamului românesc, m'am străduit a spune, în această carte, *din inimă de mamă și de Româncă*, cuvinte cred înțelepte, fiicelor României Mari.

Zilele, pe cari le trăim noi azi, nu sunt prilejuri de bucurie numai și petrecere nesfârșită; ci încordare la muncă rodnică și îndreptare socială.

Acum, când țara e încărcată încă de suferințe multiple — în urma marelui război, — acum, când evenimentele externe impun ca să fim neadormiți la postul de onoare, trebuie ca fiecare să fie mai conștient de misiunea lui și în special *mama* trebuie să fie adânc pătrunsă de nețărmuritul ei rol, în alcătuirea familiară și socială.

Trăim în momentul refacerii țării, *moment decisiv*, de care depinde soarta neamului nostru în viitor și totuși asistăm nepăsători la fapte, cari ne duc la peire: *slăbirea* credinței, *dispariția* datinelor și obiceiurilor strămoșești, *lipsa de respect* față de vechea viață românească și tradiție a neamului și *derăpănarea căminului familiar*.

Azi, la noi, căminul familiar nu mai este așa de încălzit, de sufletul mamei, căci pe deoparte în clasele suprapuse, femeia este prea mult atrasă afară din cămin, de multiplele distrațiuni sociale și petreceri nesfârșite; iar în celelalte clase, apriga luptă pentru existență a chemat femeia afară din cămin, la muncă egală cu bărbatul; așa că din aceste cauze copiii rămân fără supravegherea necesară, bunei lor creșteri.

Din frământarea vieții de azi, să sperăm, că, punând toți umărul, să refacem în țara noastră, *o lume nouă* și mai bună, ca cea de azi; tot așa după cum pasărea Phönix a răsărit din cenușa ei, tot astfel să se renască o generație nouă, demnă de România Mare.

Femeia română de azi va primi binecuvântarea posterității, dacă își va impune imperativul categoric, *de a voi să refacă țara, în moravuri; căci de ea depinde aceasta, în prima linie.*

TATIANA BOBANCU
Institutoare, Pitești

PARTEA I

CĂMINUL FAMILIAR

Cine nu a cunoscut, apreciat și simțit dulcele farmec și poezia căminului familial !

Căminul părintesc este cuibul încălzit, de o inimă duioasă de mamă și apărat de brațul vânjos al șefului familiei.

În cămin, pruncul neștiutor deschide ochii și cel dintâiu sentiment, care răsare în conștiința lui este pentru mama lui; apoi pentru ceilalți membri ai familiei. Sentimentul acesta primordial este izvorul tuturor celorlalte sentimente altruistice : sentimentul milei, generozității, iubirea semenilor săi; apoi mai târziu, iubirea de Dumnezeu și celelalte sentimente superioare: iubirea binelui, frumosului și adevărului.

Căminul părintesc este cea dintâiu biserică a copilului și sanctuarul, unde se practică înaltele virtuți familiare și sociale.

Din cele mai vechi timpuri, omenirea a simțit nevoia de a-și creia un cămin propriu, începând cu peșterile, grotelile, scorburile copacilor și ajungând prin

evoluțiune, la cele mai desăvârșite creațiuni arhitectonice din zilele noastre.

Toate viețuitoarele au un cămin propriu, dela cele mai infime până la cele mai gigantice.

Rândunelele își construiesc cuibul lor cu măestria și iscusința celui mai îndemânat zidar. Castorii se iau la întrecere, cu cei mai desăvârșiți arhitecți, în alcătuirea locuinței lor, care reprezintă cel mai puternic simț gospodăresc.

Ghionoiul, cu tenacitatea unui matematician, găurește arborele, ca să pregătească un culcuș, puișorilor plăpânzi și golași.

Harnica albină întrece pe gospodara cea mai ideală, în privința ordinei și curățeniei, ce domnește în stulpul ei.

Cu cât înaintăm pe scara zoologică la animale mai superioare, constatăm că priceperea și grija pentru alcătuirea unui adăpost familiar, devin din ce în ce mai mari.

În căminul familiar simte farmec, odihnă și reculegere sufletească oricine, dela mic până la mare.

Privește pe copil, cu ce bucurie aleargă el dela școală, la căminul lui, fie cât de modest, unde știe el, că-l așteaptă tot, ceiace-i poate încălzi inima și întări fizicul de oboseala studiului.

Iată-l pe muncitorul manual, care după ce și-a sleit forțele trupești se întoarce extenuat de oboseală, la căminul lui sărac dela periferia orașului. În cei patru pereți ai colibeii lui, găsește reconfortarea trupească și sufletească, pe care nu o poate găsi nicăieri în lume.

Uite-l pe plugarul harnic, întors dela munca lui a-

gricolă, cu plăvanii tovarășii lui dragi, și apreciază bucuria sufletească, ce simte de a se vedea înconjurat de soție și copilași, la masa frugală din băătăura casei.

Privește și pe intelectual, cu fruntea încrețită, pe care s'a imprimat sbuciumul lăuntric sufletesc, de sfortărea ce a trebuit să facă, pentru a-și îndeplini misiunea de profesor, magistrat, preot, funcționar, etc. Cu ușurare sufletească, începe a respiră, când se apropie de căminul lui. Intră în curte, în casă, în camera lui. Liniștea odăii tihnite, unde nimic nu-i reamintește de felul ocupațiunii lui zilnice, îi destinde încet, încet nervii. Armonia și ordinea care domnește în așezarea diferitelor lucruri, îi restabilește și lui ordinea în idei. Priviri indiscrete nu-i mai turbură *pacea lăuntrică*. Se dă în voie gândurilor și odihnei mult dorite.

Cine nu se gândește cu drag, tot restul zilelor lui, la căminul părintesc? Cine nu are în minte, ca o iconă sfântă, imaginea camerei lui din casa părintească, cu toate amănuntele ei precise? În căminul părintesc am lăsat fiecare cea mai frumoasă pagină a vieții noastre!

„Casa părintescă erea o lume întreagă pentru mine. Deși sunt mulți ani, decând m'am înstrăinat de „dânsa, pribegind prin alte locuri, totuși gândurile „mele neconținut se întorc cu drag, către acei pereți, „către acele unghere, de cari mă leagă copilăria. Aș „putea să istorisesc zi cu zi, toate jocurile, toate bucuriile, toate supărările mele de atunci, căci îmi „sunt mai proaspete în minte, decât cele de ieri.

N. Gane (Nuvele).

„Eu văd încă această odaie, din casa părintească
cu tapetul verde plin de frunze și flori.
„Imi amintesc patul de copil, care stetea ziua în-
tr'un colț și pe care mama îl așeză în fiecare seară
în mijlocul odăii, ca să fiu mai aproape de ea. Per-
delele patului mă umpleau de spaimă și de admira-
ție. Dar până s'adorm!... Ce de rugăminți, lacrimi
și sărutări! Și numai atâta! Săriam numai în că-
mașă din pat, ca un iepuraș alb de casă. Mama mă
scotea de sub mobile și m'așeză iar în pat“.

Anatole France.

În căminul părintesc, am gustat fiecare cele din-
tâi alintări ale mamei. Acolo ni s'a cultivat zi cu zi,
ceas cu ceas, tot ceia ce este mai sfânt în sufletul o-
menesc.

Mai târziu, după ce am trăit odiseia vieții noastre
întregi, ne place a reveni prin sborul amintirilor la
căminul părintesc.

Oricât am colindă lumea, prin țările cele mai fan-
tastice, cu climaturile cele mai plăcute vom purta în
suflet, un pios suvenir căminului domestic, căci bu-
curiile căminului sunt superioare tuturilor celorlalte bu-
curii pământești.

Poetul a cristalizat dorul de cămin în versuri la-
pidare, *vezi o culme muntenească și o căsuță dede-
supt este vatra părintească, unde laptele am supt“.*

Atâția poeți și cugetători au închinat gândurile lor
sublime amintirilor duioase ale căminului. *Nicolae
Bălcescu*, neîntreruptul nostru istoric, murind în exil,
departe de țărișoara lui scumpă, *în Sicilia la Palermo*
pe țarmurile Mediteranei, adânc îndurerat, a trimes

dorul lui fierbinte de țară și cămin, pe aripele unei
păsărele, și prin graiul poetului V. Alexandri.

Du-te rază strălucită,
Du-te mică păsărică,
Și pe țara mea iubită
Mângâiați-o 'n lipsa mea.
Iar tu, nour de rodire
Fă să crească 'n sânul său
Cu verzi lauri de mărire
Floarea sufletului meu.

Vasile Alexandri.

Voi ceruri nesfârșite, sub ceruri largi de vară,
Ca ele liniștite și luminând ca ele.
Pe-aici îmi înfloriră și-aici se scuturară
In mersul vremii, *macii copilăriei mele.*

Nichifor Crainic (Șesuri natale).

Frumoase sunt crângurile și zăvoaietele, lanurile și
livezile și prundurile apelor!.... dar tot n'are puțință
să-i robiască pe copii și să-i înstrăineze de vatra pă-
rintească! Fiindcă acolo pe vatră, ori în cerdacul, cu
strașina largă, mama toarce dintr'un caer de lână
albă și moale și după cât mi-aduc eu aminte, nu e
pe fața pământului, *culcuș mai potrivit pentru un co-
pîl*, decât șezând pe scăunelul mărunț, *să-și rezeme
câpsorul pe genunchii mamei și s'adoarmă*, ascultând
sfârâietul fusului și viersul măicuții ăștia bune și
harnice.

«Nani, nani,
Puiul mamei,
Vino cuce de mi-i cântă
Și tu grangur de-i descântă

Ca s'adoarmă un băiețel,
Și să crească măricel ;
Drag îmi e, cât e de mic,
Că mi-e cruce de voinic».

„Și mai sunt, mai sunt multe bunătăți, *cari îl ademenesc pe copil la vatra casei părintești*. O bucată „din fagurii aurii; în zi de dulce o cănuță de lapte „bătut, ori pe un taler încondeat frumos, nițică smântână cu o drugă de azimă.

„Dar în afară de bunătățile astea, mai sunt și altele „mai de preț poate, al căror înțeles, cu toate că nu-l „pricepe copilul, însă le caută și adastă să i se dea, „fără să știe cum să le ceară. Sunt mângâierile mamei și tatei, sunt alintările dulci și fermecătoare, tot „atât de trebuincioase sufletului, pre cât îi e trupului „o bucată de pâine, când foamea s'asează sub inima „omului“.

V. Duțescu-Duțu.

Sentimentul iubirii pentru căminul domestic este adânc infiltrat în sufletul omului și-l vom găsi în mod egal la toți locuitorii globului pământesc. După cum *Italianul, Spaniolul, Francezul* de sud mai ales, iubește căminul lui dintr'o regiune și climat încântător, unde florile cu miresmele lor îmbălsămate, îi desfătează tot timpul anului; tot așa *Siberianul, Laponul, Eschimosul*

are cult pentru coliba lui, de sub zăpada eternă, înconjurată de munți de gheață, dintr'o natură jalnică, unde nici un firicel de iarbă nu-i dă iluzia vieții și cu un climat aspru. *Păstorul Scoțian* iubește cu frenezie coliba lui săracă, dintr'o regiune vitregă, cu un cer învăluit de ceață eternă.

Sentimentul iubirii pentru cămin, îl simțim și mai puternic, când ne-am despărțit de el, pentru o durată oarecare de timp. În anii de exuberanță tinerească, când spațiul orașului natal, al țării noastre, nu ne mai mulțumește sufletul, cu aspirațiunile lui multiple și ne aventurăm a călători prin țări streine: *să studiem apoi toată gama emoțiunii revederii căminului familiar!* La frontieră, grănicerul cel dintâiu scoate prima notă armonioasă, a acestei game de iubire; în urmă apoi revederea pământului strămoșesc, cu șesurile, plaiurile și munții lui falnici, ne copleșește sufletul de beatitudine și atingem maximul de emoțiuni fericite, când în fine întrezărim casa părintească împovărată de ani, cu cerdacul ei împodobit de flori și înconjurat de grădina cu pomi roditori !

Arzătorul și mistuitorul dor de cămin, de vatra strămoșească, a fost forța misterioasă, rezortul intim, care a înzecit puterea voinicilor noștri ostași și în timpul războiului pentru întregirea neamului, în luptele dela Oituz, Mărășești și Mărăști falnicii noștri soldați au înscris, în istoria neamului, paginile cele mai glorioase.

Gândul fiecăruia, că în căminul lui se adăpostește dușmanul năvalnic și hrăpăreț, a făcut din fiecare oștean, un erou legendar și din întreaga armată, un torent năprasnic și impetuos, care a răsturnat peste

cap pe invincibilul *Mackensen*, cu toate diviziile lui reputele dela *Verdun*.

Desigur, că în viitor atâția scriitori și poeți ai neamului, se vor inspira, atât din sfâșietoarele sentimente dureroase, prin cari au trecut acei ce în durerosul exod și-au părăsit căminurile lor dragi; cât și din frenezia sentimentelor de bucurie a acelora, cari și le-au regăsit după doi ani de pribegie, prin alte țări și alte căminuri !

Se va găsi desigur pana măiastră, care să descrie cu accente mișcătoare, mai ales, *momentul revederii căminului familiar*, când, mulți de bucurie extatică au sărutat pragul locuinții lor, întocmai ca Brutus din antichitate, care a sărutat pământul patriei !

Dar tragedia cumplită ce s'a desfășurat ceas cu ceas, timp de doi ani, în sufletele luptătorilor, în care suflete se sbăteau două sentimente puternice: *iubirea de țară și neam și dorul arzător de căminul lor!* Câți nu-și puneau neconținut întrebări, mistuiți de sfâșietoare dureri sufletești, întrebări rămase doi ani fără răspuns !

Cine stă acum în căminul lui? Mai trăiesc ai lui? Soția și copiii vor fi având cele necesare, sau pribegesc din loc în loc, goi și flămânzi?....

Cine mai poate descrie viforul de groază, care a răscolit sufletele luptătorilor noștri, pândiți la fiecare pas de moartea năprasnică și mistuiți de arzătorul dor de cămin !...

.
Iubirea de cămin este o iubire sfântă, căci în cămin pâlpaie flacăra divină a iubirii nețârmurite, care leagă

pe toți membrii ai aceleiași familii, într'un mănunchiu de simțiri alese, într'un tot indisolubil.

Impresiunile din viața copilăriei, dobândite în căminul părintesc, hotărâsc de obicei, soarta și vocațiunea unui om.

Așă, cetind biografia diferiților scriitori, oameni de litere și de știință, cași a acelora, cari prin puterea ideilor au condus popoarele spre fericire și progres ; putem cu prisosință constată influența educațiunii familiare, din căminul domestic, asupra fiecăruia din ei.

„*Amințirile din copilărie*“, ale neîntrecutului nostru povestitor „*Ioan Creangă*“, precum și minunatele lui povești ne învederează, cum în copilăria lui fericită petrecută în căminul lui părintesc, i s'a picurat în suflet ceas cu ceas, *toată înțelepciunea poporului nostru*.

În modestul sat Humulești din Moldova, un sat cu căsuțe mici, s'a dezvoltat în copilul cu predispoziții fericite: *cumintenia, spiritul glumeț, judecata sănătoasă și ageră* a Românului din orice loc și orice timp. Aceasta face, ca oricine citește pe Creangă să-l iubească cu ardoare, deoarece se regăsește pe sine, în copilul sburdalnic de ieri, cași în omul matur de azi.

Eroului național *Tudor Vladimirescu* i s'a făurit sufletul de luptător neînfricoșat, într'un cămin familiar, dintr'un sat pierdut la poalele Carpaților și în mijlocul unui popor împilat de suferințe seculare.

Acolo, în satul Vladimir din județul Gorj, într'o căsuță părintească întunecoasă, cu acoperișul țuguat, a cunoscut el nevoile și suferințele neamului său, urmărind zi cu zi, munca aprigă a părinților săi Con-

stantin Ursu și Ioana, strâmtorați de biruri apăsătoare și nevoi.

Acolo, în dumbrăvile din jurul satului natal, pe colnicele și plaiurile Vladimirusului, în freamătul frunzelor și murmurul apelor, păzind blândește dobitoace ale tatălui său, s'a plămădit ceas cu ceas în liniște și măreție naturei, sufletul lui aspru de răsbunător al neamului românesc, împilat de Fanarioți.

Astfel, s'a format caracterul lui Tudor Vladimirescu, într'un modest cămin de sat, departe de sbuciumul haotic al orașului — care înăbușe multe gânduri și visuri mărețe, — în liniște și meditațiune internă, cetind singur în bucoavnă și scriind pe frunze de fag. În curățenia morală a familiei sale, unde virtuțile casnice erau prețuite mai presus de orice, Tudor Vladimirescu, cu intuiția lui genială, a descoperit virtuțile și însușirile alese ale neamului românesc, pentru a cărui desrobire, îmbracă cămașa morței. Glasurile tainice ale strămoșilor, auzite în tăcerea și singurătatea codrului, au găsit ecou puternic, în sufletul de visător al lui Tudor.

În general, toți marii îndrumători ai popoarelor au avut parte, de o copilărie petrecută într'un modest cămin familiar, unde vanitatea și deșertăciunea nu au întunecat strălucirea virtuții.

Cea mai curată glorie a Românismlui, pictorul Grigorescu, a văzut lumina zilei, tot într'un cămin familiar de sat, pe moșia *Pitaru* din Prahova, unde tatăl său eră arendaș. Pajiștele verzi, smălțate de flori, murmurul Prahovei, i-au fost tovarășii copilăriei și jocurilor lui. Natura fermecătoare, care încadră căminul lui părintesc, i-a desvoltat prematur, sentimen-

tul frumosului, devenind astfel pictorul celebru de mai târziu.

Edmond de Amicis, scriitorul italian, autorul lui „*Cuore*”, descrie în cuvinte entuziaste, influența, ce a avut impresiunile copilăriei din căminul lui, aflat într'un orașel din nordul Italiei, la poalele Alpilor, și înconjurat de peisagii minunate.

Vasile Alexandri, boierul moldovean plin de entuziasm și optimism, face să radieze din toate poeziile și scrierile lui, numai fericire și voieșie sufletească, grație unei prea mulțumite copilării, avute în casa părintească.

Poetul țărănimei, *George Coșbuc*, a trăit o copilărie liberă, în plin, în mijlocul unei naturi frumoase și însorite și a crescut în atmosfera datinilor, obiceiurilor și tradițiilor sfinte ale neamului. Isvorul inspirațiilor sale poetice l-a găsit în cântecele, poveștile, legendele și credințele din satul său natal, auzite de la mama sa, care torcând din furcă i le picură în suflet.

Cetind deasemenea, biografia lui *Pasteur*, celebrul descoperitor francez al teoriei microbilor și al atâtor vaccinuri, fondatorul institutului Pasteur; rămâi complet edificat de influența, ce căminul părintesc a avut asupra acestui geniu mondial.

Pasteur singur descrie în cuvinte, de o elocință fierbinte, această minunată influență.

În anul 1883, Iulie 14, naștina franceză, animată de cele mai distinse sentimente, pentru marele descoperitor și inventator, i-a așezat o placă comemorativă pe fațada casei unde s'a născut el.

Pasteur a răspuns astfel acestei manifestări de admirație: „*Simpatia d-voastră a reunit pe această placă*

comemorativă, cele două mari idei, cari au fost pasiunea și farmecul vieții mele: Amorul pentru știință și cultul pentru casa părintească.

Oh! tatăl meu, oh! măicuța mea! Oh! scumpul meu dispărut, cari ați trăit atât de modest, în această căsătorie, vouă vă datorez totul!

Entuziasmul tău, vrednică mamă, mi l-ai insuflat mie. Dacă totdeauna am unit măreția științei cu măreția patriei, e pentru că tu mi-ai inspirat aceste sentimente.

Și tu, scumpul meu tată, a cărui viață a fost grea, cași meseria ta, tu mi-ai dovedit ce poate face răbdarea și munca. Ție îți datorez tenacitatea mea în munca mea zilnică. Nu numai că ai avut calitățile perseverente ce fac viața să fie folositoare; dar tu aveai un cult pentru oamenii mari, pentru faptele mari.

M'ai deprins a privi în sus, a cerceta mereu. Te văd încă azi, cum după o zi grea de muncă, cum m'ai luat lângă tine seara și îmi citeai la lampă, cărțile istoriei contemporane, reamintindu-ți epoca glorioasă, la care ai fost martor.

Învățându-mă a ceti, ai avut grijă să-mi arăți măreția Franței!

Fiți binecuvântați, scumpul meu părinte, pentru ceia ce ați fost și memoriei voastre aduc omagiul meu de azi". Nimenea nu s'a exprimat mai frumos ca Pasteur, despre căminul familiar.

Cine n'a fost înduioșat până la lacrimi, citind paginile îndurerate din romanul *David Copperfield*, scris de autorul englez *Charles Dickens*, romancierul copiilor.

Charles Dickens a evocat în acest roman, propria

sa copilărie, petrecută într'un cămin trist, rămas fără tată, în frageda vârstă. Mama tânără s'a remăritat, cu un om aspru și rece, care aduse în cămin o atmosferă glacială, mai ales că eră însoțit și de o soră a sa, de acelaș temperament. Copilul, de o sensibilitate adâncă, suferi cumplit tirania tatălui său vitreg, cu atât mai mult cu cât el iubiă cu frenezie pe mama sa și nu putea să-și manifeste această iubire, decât pe ascuns, din cauza celor doi martori interpuși veșnic între mamă și fiu.

Copilul a crescut în suferința, pe care a căutat să o immagazineze în sufletul lui îndurerat, în care n'a mai putut pătrunde, nici o rază de bucurie și entuziasm.

Aceste impresii din căminul părintesc au fost decisive de a da poporului englez, pe omul de litere, în a cărui operă literară s'a resfrânt toată durerea copilăriei lui.

Din această durere, a isvorit cea mai mare iubire pentru copii și astfel a devenit Charles Dickens, romancierul copiilor.

Cine n'a cetit nuvele și povestiri extraordinare, de poetul american *Edgar Poë*, supranumit poetul spaimii, poetul întunericului?

Care i-a fost copilăria lui și ce impresiuni a dobândit în căminul familiar? Născut cu însușiri sufletești alese, dar trăind în copilărie într'un cămin trist, — a rămas orfan de mamă la 3 ani, — o cocioabă sărăcăcioasă, cu paturi acoperite de paie, în complectă sărăcie, Edgar Poë a crescut în voia întâmplării. Masa familiei reuniă în jurul ei niște copii slăbuți, neîncăl-

ziți de sufletul mamei și hrăniți cu pâine neagră mu-
iată în alcool.

Copilul cu însușiri alese, negăsind în căminul lui
familiar nimic atractiv, rătăciă visător prin munți și
prin păduri, singur cu gândurile lui triste, în tovără-
șia unui credincios câine. În singurătate s'a plămădit
sufletul misterios al lui Edgar Poë, care n'a râs nicio-
dată, fiindcă tristețea copilăriei n'a înflorit niciun
zâmbet pe figura lui.

Poet genial, în tinerețe a căutat alinarea suferin-
țelor în alcool.

O femeie distinsă, care l-a apreciat, se exprimă ast-
fel despre *Edgar Poë* :

„Calm, serios, fruntea mândră, ochii negri, în care
străfulgerau lumini electrice de simțire și de patimă,
cu amestec deosebit de blândețe și de mândrie, îm-
brăcat veșnic în haine negre. Din cap până în picioare
în negru. Nicio cravată colorată. Negrul stăpânește
creerul său, personalitatea sa“.

Asemenea citațiuni, despre influența impresiunilor
din căminul părintesc, asupra fixării caracterului cui-
va, le-am putea continua la infinit.

Tot ceiace este mare între instituțiile sociale, nu
s'a realizat, decât încetul cu încetul, pe cale evolutivă.

Tot așa este și cu evoluția căminului. Singur omul
nu poate exista. El beneficiază continuu de moștenirea
societății trecute și nu poate să păstreze, numai pen-
tiu dânsul, ceiace s'a obținut prin munca generațiilor
trecute.

*Omul este dar un datornic veșnic, către familia și
societatea, din care face parte.*

Înainte de etapa actuală a vieții noastre familiare,

nu există un cămin propriu zis. Copilul eră redus, să ghicească părinții săi, prin asemănarea, cu indivizii cutărui trib rătăcitor. Această a fost prima *etapă naturală*. Această fază embrionară a durat secole, apoi a urmat *etapa maternelă*, când copilul recunoște pe mama sa, printre femeile cutărui trib. Ah! ce veselie pe copil de a-și fi regăsit pe mama sa! A fi regăsit-o, eră a regăsi paradisul pierdut! Aceasta a fost un colossal progres.

A *treia etapă*, zisă *paternelă*, când copilul parvine să-și cunoască părinții și pe toți membrii familiei sale. În această epocă, tatăl este stăpânul absolut, pivotul activității și autorității familiare. Mama eră în acea epocă, considerată ca proprietatea soțului, neavând niciun drept în cămin și nicio autoritate.

A *patra perioadă*, când a început căsătoria legală, așa că femeia nu a mai fost considerată ca proprietatea soțului; când mama a început să intre încetul cu încetul în rolul de educatoare și să dobândească în cămin rolul preponderant, este *epoca noastră de azi*.

Azi, mama are toate drepturile în cămin; dar și datoriile ce-i incumbă ca mamă și educatoare sunt mari și pline de greutate și cari datorii nu se pot îndeplini cu succes, dacă femeia nu are cunoștințe te-meinice de creșterea copiilor.

Mama de azi trebuie să aibă cunoștințe multiple și variate. În prima linie, să poseadă *cunoștințe de igienă*, așa ca să previe copilul, de a dobândi atâtea maladii, care-l amenință la fiecare pas; *noțiuni elementare de medicină*, pentru a da ajutoare grabnice, până la sosirea medicului; *darul de a povesti* copiilor

fe. defel de povești, cari să distreze, să liniștească și să instruiască neconținut; cunoștințe temeinice religioase, care să asigure în copil o bază morală. *Și câte, câte trebuie să mai știe o mamă!* Și totuși, astăzi i se dă pentru menirea ei viitoare atât de importantă, o pregătire foarte incompletă, din care cauză se sting din viață atâția copilași, cari ar constitui forța și energia neamului. La toți bunii Români, trebuie să vibreze sufletul de adâncă durere, căci neamul ne este lovit în ceiace are mai de preț, *în mugurul lui plăpând, copilul*, și în floarea lui mai aleasă, *tineretul*, care pierde tot din lipsa unei educațiuni raționale, pe care părinții n'au învățat s'o dea....

Căminul trebuie să devină centrul de atracție al membrilor familiei. De talentul, cunoștințele gospodărești și tactul femeii, depinde morala familiară și cea socială, dat fiind că numai grație ei, membrii familiei sunt atrași acasă, sau împrăștiați, ca clienți permanenți ai cafenelelor, cârciumilor sau cluburilor.

Mama trebuie să fie pătrunsă și de convingerea, că cea mai durabilă legătură sufletească se stabilește în decursul vremii, între membrii familiei și diferite lucruri, cari împodobesc căminul și-i măresc farmecul. Nucul bătrân din bățatură sădit de bunic, sub a cărui umbră răcoroasă se adăpostesc nepoții, cu care ocaziune povestesc amintiri dedemult și din familie: tufele de liliac, lămâița, trandafirii sădiți de bunica, grădinița de flori care mărește valoarea casei, prin priveliștea minunată a florilor; livedea de pomi fructiferi îngrijită cu trudă: *toate acestea leagă pe membrii familiei și-i unește prin amintiri nepieritoare.*

Copilul, numai în casa părintească, poate vedea și

învăta cum se îngrijește și se crește o floare, o plantă, un animal. Inimile bat în unison de bucurie și plăcere, când avutul casei sporește, cu un nou vițel, miel sau mânz dobândit, cari devin tovarășii de joc ai copilului, cu cloșca cu puișorii primăvărateci, cu bobocii auriți ai găștelor și rațelor.

În acest mic templu al muncii, munca este bine ordonată și împărțită după puterile fiecăruia. Mama, cu fiica cea mare îngrijesc de pregătirea unei mâncări substanțiale și igienice pentru familie, altă fiică îngrijește de curățenia căminului, pe care se silește să-l facă cât mai vesel și mai ospitalier, pentru tata și frații, cari se întorc dela munci mai grele. Servitorii, — dacă sunt, — tratați cu omenie și blândețe, săvârșesc muncile mai aspre. Apoi după amiazi, munca plăcută din grădina de zarzavaturi și flori, la care ia parte întreaga familie, fiecare copil are în seama lui de îngrijit un răzor, o floare, ceiace sporește atracția și tainica legătură sufletească cu căminul.

Ce fericire mai deplină poate visa fiecare, decât aceea, ca în farmecul serilor de vară să stea în jurul unei mese, care adună pe toți membrii familiei într'un gând și o simțire și să respire aerul parfumat, de miremele florilor cultivate cu gingășie de întreaga familie. Ah! scumpe sunt amintirile acestor crâmpie de fericire divină, când fiecare din comensali dela mic până la mare, dă drumul liber gândurilor și simțirilor lui cele mai intime !

De piâns, sunt cu adevărat acei, cari în copilăria lor tristă — dintr'un motiv sau altul — n'au putut să-și reverse firea lor intimă; neavând în jurul lor pe nimeni cu sufletul călduros, căruia să-i destăinuie a-

mărăciunile zilnice! Iar tu celibatar îndârjit, zadarnic alergi după himera fericirii în lumea largă — nu o vei găsi decât tot în familie !

Dar să privim în jurul nostru și să cercetăm cu luare aminte căminurile acelea — mai ales la orașe — unde ambii părinți dezertează dela postul de conducere a familiei. Ce generațiuni de Români vor pregăti acești nesocotiți, absorbiți de plăcerile momentului și cari nu se gândesc nici cum la viitorul apropiat !

Tatăl pleacă la club sau aiurea și vine în revărsatul zorilor; mama cu cercul ei de cunoștințe joacă cărți sau se distrează la baluri, serate, etc. Vai de bieții copii, cari adorm seara nemâncați de multe ori, în așteptarea părinților și dimineța pleacă la școală, necontrolați la îmbrăcăminte și curățenie, de ochiul matern.

În lunga-mi carieră de institutoare, am putut vedea destule cazuri de acestea.

La inspecțiunile ce făceam dimineța, copiilor, la curățenie, am găsit adeseori copii din clasele sociale bune, neprimeniți și nespălați, alătura în bancă de copii din popor curați, deși simplu îmbrăcați. Ce să mai zic de categoria copiilor păpuși și împopoțonați cu haine scumpe, palizi, anemiați, neavând voie nici o mișcare liberă să facă, de teamă de a nu-și strică hainele-i pompoase. O lipsă totală de cunoștințe elementare, în ceiace concerne educațiunea fizică, la mame.

Căminul familiar devine adevărat nucleu de educațiune familiară, când este complectat cu un bunic sau bunică, *bătrânii familiei*, cari prin experiența lor îndelungată, însumează înțelepciunea omenească.

Scriitorul V. A. Ureche spunea: „*Când o familie nu are în sânul ei un bătrân, să-l cumpere*“, și cu drept cuvânt.

Părinții, ocupați și preocupați de munca lor zilnică și de distracțiunile inerente vârstei lor tinere, pierd din vedere multe fapte mărunte, cari reprezintă datinele, credințele și obiceiurile noastre strămoșești. Bătrânii — mai puțin ocupați — trăiesc din amintiri și au mai mult timp să contemple viața, să lege prezentul de trecut și astfel să stabilească linia imperceptibilă, a tradiției sfinte a unui neam.

Iubirea bunicii, cari se revarsă cu atâta profuziune asupra nepoților, are darul să influențeze în bine, educațiunea copilului.

Dacă sunt astăzi religioasă, aceasta o datorez bunicii mele, deși tatăl meu a fost preot și mama destul de religioasă.

Bunica avea însă un fel anume de a se ruga lui Dumnezeu. Sculată în zorii zilei, când noi copiii încă dormiam, o întrezăream veșnic în genunchi în fața icoanei, închinându-se cu smerenie. În timpul slujbei religioase din biserică, observam apoi, că nici o altă femeie nu se ruga mai cu credință ca dânsa. Portretul de femeie evlavioasă mi se întregiă, observând în societate, faptele ei caritabile. Am văzut-o dându-și la săraci ultimul ban ce avea în buzunar și scoțând din lada-i de brad, vreo haină să dea nenorociților. Nu mai vorbesc de bucuria, ce căută s'o facă numeroșilor nepoți, ce avea, aducându-le mici lucruri de mâncare.

Dar bucuria ce simțiam, când ne povestea ceva fie amintiri din trecut, fie simple povești fantastice !

A fost odată, ca niciodată, cuvinte magice, cari tre-

ziau ecourile pline de înțeles ale sufletului nostru, dornic de aspirațiuni spre infinit.

Bunica descrisă așa de plastic de *Delavrancea*, ne place tuturilor, care am avut o bunică, căci este un adevărat portret de bunică, care a trăit în carne și oase....

„O văd ca prin vis. O văd limpede așa cum eră ; înaltă, uscățivă, cu părul creț și alb, cu ochii căprui, cu gura strânsă, cu buza de sus crestată, în dinți de pieptene dela nas în jos.

Cum deschideam poarta îi săriam înainte. Ea băgă binișor mâna în sân și-mi zicea: — Ghici? — Alune. — Nu. Stafide.....

Îi sărutam mâna. Ea îmi da părul în sus și mă sărută pe frunte. Apoi ne duceam la umbra dudului, din fundul grădinii. Ea își înfigea furca cu caerul de in, în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire, eu mă culcam pe spate și lăsam capul alene în poala ei.

Ei, acum ce mai vrei? îmi zicea bunica. Surâsul ei mă gădila în creștetul capului.

Să spun.... A fost odată un împărat mare. Dar copii nu avea. Și-i părea rău că nu avea copii. — Bunică, e rău să nu ai copii? — Firește că e rău. Casa omului fără copii, e casă pustie....

Cu capul în poala bunicii, niciodată n'am putut asculta un basm întreg.

Avea o poală fermecată și un glas și un fus, cari mă furau pe nesimțite și adormiam fericit, sub privirile și zâmbetul ei“

Delavrancea.

Fericit e cu adevărat copilul, care are o bunică cu sacul plin de toate, dela care aude „glasul vremii“ și poveștile lumii de demult.

Numai prin povestiri se continuă sufletul unui neam și se leagă de cele eterne. Este așa dar o necesitate absolut sufletească, a copilului, de a i se spune povești.

Dovedit este, în mod psihologic, că atunci, când sufletul ne este coprins de doruri neînțelese și aspirațiuni către cele eterne, rețrăesc în noi, dorințele și simțimintele milioaneilor de strămoși, pe cari fiecare îi purtăm în spate.

În acea clipă, de eterică viață sufletească, numai ascultarea, sau cetirea unei povestiri ne mulțumește sufletul.

Știința educațiunei pune așa dar mare preț pe povestiri. În America există femei povestitoare profesionale, cari în ore de recreații sau zile de sărbători adună copiii la olaltă și le povestesc felurite istorioare. În Franța, după războiu au sosit multe misionare americane, cari prin satele și orașele franceze adună copiii și le istorisesc.

Școala primară, care e continuarea vieții de familie, introduce copilul în tainele științei, prin povestiri. Farmecul povestirii atrage copilul la școală, mai mult decât orice.

În acest scop, s'au scris și se scrie mereu povestiri pentru copii. A. S. R. Principele Carol fixase și un premiu, pentru cea mai bună carte de povestiri pentru copii.

În lipsa bunicii, dintr'un cămin, mama trebuie să fie povestitoare fermecătoare a copiilor, așa ca să atragă și să înlănțuiască pe copii de casa părintească.

Acea născândă sete intelectuală, care copriind pe copil, încă dela 3 anișori, mama să știe să o potolească prin povestiri ușoare de înțeles, de mintea copiilor. Mama, care este convinsă de valoarea povestirilor, va avea totdeauna în mână, arma ce mai puternică de a liniști și îmbună pe copiii cei mai sburdalnici și recalitranti.

A fost odată ca niciodată... va fi bagheta magică, care va liniști copiii mai de grabă decât palma și nu-iaua.

Copiii, sărmani copii, cari nu vor avea parte de a ascuță povestiri, în frageda lor copilărie când impresiunile se gravează puternic în suflete, vor deveni în viața ulterioară, indivizii fără simțiri alese, fără vloga sufletească și entuziasm adică cu o viață afectivă redusă și foarte puțin rodnică.

Așa dar rolul bunicii într'un cămin familiar este de mare preț — fie chiar numai ca povestitoare.

Poetul Ignotus (profesorul universitar de la Cluj d-l Dan Rădulescu) are o poezie plină de simțiri alese, prin care sintetizează amintirile duioase de bunica sa.

Casa Bunicii.

Ruginit-a nedeschisă poarta veche din străbuni.
N'am mai dat pe-aci decenii și mi-era ca și uitată
Casa unde, la bunica, veneam zilnic altă dată
Veneam zilnic altă dată ca să-i bucur ochii buni.
.....
Veniam des, căci toate astea nu erau la noi pe acasă
Dar mi-aduc și-acum aminte, cât de caldă bucurie

li lucea în ochii umezi, când spuneam „Bunico, mie
Mi-ar plăcea mai mult la tine, numai mama nu mă
[lasă.

Dragul maichii!“ Și bunica roșie și'nlăcrămată
Săruta oduru'n creștet. Ah! Cu câtă nerăbdare
Așteptam să scap odată de alint și sărutare
Și s'alerg din nou, cu câinii prin ograda minunată.
Mult mai vii în amintire chiar ca clipele de ieri
Mi s'arată, se deșteaptă toate clipele trecute.

Uite-o vechia ei măsuță tot aci între feresti,
Iar în colțul ei din dreapta urmele săpate'n lemn,
Câte-mi spun! Ghergheful negru și-a lăsat aicea
[semn,
Când în jețul vechiu dealături eu ședeam s'ascult
[povești.

Negre's marele icoane sub străvechiul lor veșmânt,
Sub podoaba lor atârnă roșă candelă, azi stinsă,
Ea, cea veșnic altădată îngrijită și aprinsă
Slabu-i sâmbur de lumină a urmat-o în mormânt.

Constatat fiind, influența frumoaselor impresiuni și
bunelor deprinderi din căminul părintesc asupra for-
mării caracterului cuiva, vedem dar de câtă impor-
tanță este *ca să ne trudim* a lăsa copilului, frumoase
amintiri și a-i da bune deprinderi.

Incepând cu deprinderea *curăteniei, bunei cuvinte,*
respectul către cei mari, milei, generozității, etc. și în-
cheind cu deprinderea *ordinei și economiei,* părinții
își fac complet datoria de adevărați educatori.

Ordinea și economia în special sunt virtuți fundamentale și izvor fecund al fericirii omenești. Cine se deprinde cu *ordinea* în lucruri, din timpul fragedei copilării, va fi mai târziu ordonat în toate faptele sale mărunte și mari; își va orându-i viața în mod sistematic, așa ca să poată înregistra totul din ceia ce-l interesează. Rezultatul practic va fi câștigarea timpului — *timpul e bani* — și astfel își va ușura traiul.

Incepând cu fapte mici, neînsemnate în aparență, omul devine cu adevărat virtuos și dobândește acea tărie de caracter de a-și îndeplini cu sfințenie datoria în lume.

Pedagogul Pestalozzi, în cartea Leonard și Gertruda, povestește cum un hoț, când a sosit la locul unde trebuia să fie spânzurat, a spus gădelui: „*Vai, dacă părinții m'ar fi deprins să-mi pun în fiecare seară hainele în cuiu, eu n'aș fi acum aci*”.

Desigur, că aceste cuvinte trădează o poveste tristă și lungă, începând cu viața din căminul părintesc, când părinții din neglijență sau dragoste rău înțeleasă, au lăsat pe copil să-și facă toate capriciile. Dezordinea repetată devine obicei statornic și deaci până la acțiune rea este numai un pas.

Economia deasemenea fiind deprinsă din căminul părintesc, asigură omului, pe lângă alte mulțumiri și bucurii mici, suprema satisfacție de a trăi liber în căminul lui propriu. Cine, ca mic copil, a fost deprins să-și păstreze hainele, lucrurile personale date de părinți sau altcineva, banii, etc., devine cu siguranță și *păstrătorul căminului familial*, moștenit dela părinți. Contrariu acestuia, risipitorul copil de ieri, care n'a cunoscut în căminul familiei, prețul banului și respec-

ul către orice lucru din casă; de îndată ce va rămâne liber, prin moartea părinților, cea dintâiu acțiune ne-
trebnică ce va face, va fi cu siguranță, să vândă că-
minul părintesc !

Asistăm azi — în epoca domniei banului — la cea
mai cumplită tragedie a tradiției neamului nostru. Că-
minuri moștenite din tată în fiu se vând cu ușurința
cea mai condamabilă, de către fiii risipitori.

Cei care trăiesc în orașe, constată cu durere as-
pectul de înstrăinare ce dobândesc orașele României.
Numai în tirap de 20—30 ani, ce de *schimbări mo-*
derne au efectuat streinii îmbogățiți, cari cumpără pe
întrecute vechile case românești !

Ah! voi moștenitori veseli! Faceți în clipele de re-
culegere o vizită prin spitale și aziluri și cercetați po-
vestea tristă a fiecărui pensionar! Vă veți convinge,
că povestea unora are asemănare cu povestea vieții
voastre, căreia începeți să-i depănați firul la fel !

„Să mor pe căpătâiul meu“ eră lozinca bătrânilor,
cari se înfiorau de groază, când auziau de cei ce mu-
riau prin spitale sau aziluri. Bătrânii noștri înțelepți
n'ar fi vândut cu niciun preț, ceiace ei au moștenit de
la părinți !

Această calitate esențială a sufletului lor a contri-
buit la păstrarea pământului sfânt românesc, cu toate
vicisitudinile, prin care a trecut neamul nostru.

Bătrânii noștri au trăit cu credința sfântă, că nu-
mai căminul părintesc stabilește legătura durabilă în-
tre trecut și prezent. Atâția poeți și cugetători ai nea-
mului au demonstrat cu prisosință, că numai ființele
crescute în respectul trecutului, au ajuns în lume per-
sonalități însemnate prin acțiuni mărețe.

Las cu limbă de moarte să nu se vândă casa, grădina, moșia, erau cuvintele sacramentale, cari încheiau orice testament al bătrânilor.

Luând pildă dela venerații noștri străbuni, noi locuitorii de azi ai României mari și libere *să fim convinși*, că numai astfel, vom legă pe descendenții noștri de străvechiul pământ, lăsându-le și noi moștenire, un sfânt cămin părintesc.

Idealul fiecăruia, când întemeiază o familie, trebuie să fie acela de a posedă și un cămin propriu; așa ca fiecare copil să poată zice cu mândrie: *Aceasta este casa mea părintească.*

Copiii, cari n'au avut o casă părintească a lor, au sufletul pustiu și impresiuni puțin durabile. Marele secret al iubirii de țară și neam, rezidă tocmai în impresiunile constante, din una și aceeaș casă părintească. Aventurierii și turburătorii liniștei, într'un stat, se recrutează din oastea nenorocită a sărmanilor copii, cari și-au mutat domiciliul la fiecare 2-3 ani.

Ce impresiuni frumoase și durabile de căminul părintesc pot dobândi copiii, aceia, care știu că mâine poimâne se despart de o casă curată, pentru a se duce la alta ruinată adeseori, fără niciun farmec și atracție ?

Pot oare crește astfel de copii în pietate, față de pământul patriei, pe care când va sună ceasul greu al apărării, ei n'au credința și speranța că apărând patria, își va apăra însuș căminul lor familiar !

Opriti-vă deci în vânzarea caselor părintești, voi toți cari moșteniți, și ceilalți siliți-vă a asigura copiii voștri, *o casă părintească !*

M A M A

O! mamă, scumpă mamă
Din negura de vremi !

Eminescu.

Cel mai frumos, mai dulce nume, în lume, e mama.

Carmen Sylva.

Mamă, uitătoare de tine, tu crești pui gingași, jertfindu-ți trupul pentru ei și înfruntând pentru ocrotirea lor cele mai grozave primejdii. Graiul tău va fi cu multe înțelesuri, dar înțelesul vieții ni-l deslușesc faptele tale. Tu ne dai pilda muncii.

Nestor Ureche, «Aripi și cântec».

Mama reprezintă în cămin forța conducătoare și zeița protectoare a copilului, drept aceea orice femeie trebuie să-și facă, *ca ideal al vieții*, întemeierea unui cămin familiar, oricare ar fi profesiunea ce ar îmbrățișa-o.

În cămin, inima mamei atinge zenitul idealității, căci femeia prin excelență posedă toate delicatetele sufletului omenesc. Singura prezență a mamei în cămin, încălzește și luminează căminul; numai ea știe să samene bucuria și veselia cu amândouă mâinile; astfel ca să lase copilului ei, o amintire nepieritoare, pentru tot restul vieții. Această prețioasă amintire e

capabilă să facă să palpite, chiar inima bătrânului cu piețe albe și păcate multe, când după o exuberantă și nebună tinerețe, după ce a ieșit chiar din orbita binelui: revine prin puterea amintirii, la impresiunea neștearsă lăsată de mama sa. Pe genunchii și în brațele mamei în căminul domestic, se creiază acest capod'operă, care se numește un om, în sensul cel mai înalt al cuvântului.

„*Oamenii mari sunt copiii mamei lor*“, a zis Amiel.

Femeia, numai ca mamă și în rolul de mamă, dobândește nimbul sfințeniei pe fruntea ei! Ia privește-o aplecată asupra leagănului copilului ei! În acea clipă de extaz, apare pe figura ei liniștită, o lumină cerească, isvorită din cea mai desăvârșită lepădare de sine, deoarece în acea clipă nu mai trăește pentru sine, ci pentru copil!

Michel Angelo și *Rafael*, pictori italieni, în inspirațiunile lor cele mai fericite, nu și-au putut închipui femeia altfel, *decât cu pruncul în brațe*, realizând astfel în artă, frumusețea divină femenină.

Menirea femeii în lume e bine definită, de a crește și de a îngriji de copil. *Iată ce spune și Sf. Ioan Crisostonu Gură de aur*, în această privință :

„Nu aiunge ca o femeie să nască un copil, pentru a fi socotită ca mamă. Numai atunci, când îl va îngriji, îl va crește, îi va da educație, abia atunci poate fi considerată ca *adevărată mamă*“.

Poeții și cugetătorii au consacrat pagini întregi, calităților deosebite, pe cari trebuie să le întrunească femeia, așa ca să-și poată îndeplini cu succes, misiunea ei nobilă în lume.

Prima și cea mai importantă calitate a femeii tre-

buie să fie blândetea“, a zis *Jean Jacques Rousseau*.

Poetul german *Schiller* spune: „Imi pare și cred chiar, că femeia e menită să aducă soarele în viața noastră.

Bărbatul tună, fulgeră, e îmorat, e veșnic preocupat, posomorît. Femeia risipește norii, topește gheața. Ea e soarele, care gonește iarna viforoasă, aducând vesela primăvară.

„Femeile țin casele cu iubirea și cu grija lor“, zice *Fenelon*.

„Sărace, ori bogate, libere sau căsătorite, femeile au o mare înrâurire asupra vieții morale a societății. Fericirea familiilor de ele atârnă. Ele inobilează, înfrumusețează sanctuarul familiei. Ce ocupație mai înaltă și mai nobilă poate fi pentru o femeie? (D-na de Necker).

„Multe minuni sunt în univers, dar capo d'opera creațiunii este inima de mamă“, zise *Bersot*.

Copiii, la începutul vieții lor intelectuale, nu înțeleg, decât ceiace simțirea le inspiră; *la ei sentimentul premerge inteligenței*.

Însușirile cele mai alese ale sufletului, virtutea încarnată nu se învață ulterior, în școală, ci ea se inspiră sub *influența mamei*, în căminul familiar. Aci rezidă marele talent de educatoare al mamei, căci însuș natura i-a dat o armă măreață: *ca prin iubire să învețe*.

Tot ceiace este încântător pe pământ, natura în vigoare ei cea mare, le-a așezat în sufletul mamei, care să ne îndrepte necurmat pașii în viață, cu privirea ei dulce și să ne învețe prin arma cea mai puternică: *iubirea caldă și dezinteresată*.

Mama, *singura în lume*, aduce împrejurul leagănu-
lui copilului ei adorat, sunetele cele mai armonioase;
vocea mamei se îndulcește în mod special pentru o-
drasla-i scumpă.

Inima de mamă este cu adevărat forța covârșitoare,
care dă copilului aripi în viață. Să privim în juru-ne
la copii, care cresc învâluți de dragostea maternă;
precum și la aceia, cărora soarta nemiloasă le-a ră-
pît tot, ceiace aveau mai scump în lume, „mama“.
Vom constată la cei dintâi, dragostea nețarmurită de
viață, în contradicție cu cei din categoria a doua, a-
plecați mai mult spre melancolie și pesimism.

Durerea copilului pentru pierderea mamei lui este
nețarmurită. Voiu redă aci sentimentele sale proprii,
încercate la vârsta de 14 ani, epocă când am pierdut
pe mama mea, ca elevă în clasa IV-a secundară.

Aceste sentimente sunt așa de vii în sufletul meu,
încât îmi revin și acum în conștiință, cu o ușurință ui-
mitoare, par'că s'ar fi petrecut tristul eveniment, ieri.

Sosisem dela internat, în vacanța Crăciunului, cu
frenesia sentimentelor de a revedea părinții, frații și
surorile mai mici decât mine.

Bucuria revederii nu dură însă mult, deoarece
mama, sărmana de ea, cu lacrimi în ochi îmi zise :
„Eră să te aduc să plângi la mormântul meu, căci am
fost greu bolnavă; acum sunt mai bine“. După 2-3 zile
se îmbolnăvi iarăși. Am stat neclintită la patu-i de
suferință toată vacanța. Boala se agravă din ce în ce,
sfârșitul se apropia. Părintele meu, într'o zi de Vi-
neri, din Ianuarie, intră în cameră disperat, zicând :
„Aprindeți candelă, lumânarea..... mama voastră se
duce !“

Abia atunci, mi-am dat seama de nenorocirea ce ne aşteaptă! Sărmanii mei frăţiori de 12, 9, 6, 4, 2 ani s'au strâns toţi în jurul patului plângând. Auzul, fiind ultimul simţ, care se pierde la muribunzi, — mama, sârmana, ne-a auzit plânsul şi deşi închisese ochii pentru veşnicie — totuşi lacrimile îi curgeau şiroaie pe perine.

Murind ea, un gol imens am simţit că mi s'a făcut în suflet. Aşteptam din minut în minut, ca pământul să se deschidă pentru a ne înghiţi şi pe noi copiii. Şi acum îmi reamintesc, că se operă o schimbare grozavă în sufletul meu. Imi părea un nonsens, ca noi să mai trăim înainte! Dece să mai trăim fără mamă? Cine să ne mai mângâie, cine să îngrijească de tot ceiace ne trebuie?

Priveam la soarele îngheţat de Ianuarie şi mi se părea o ironie, că mai luminează, când sufletul meu s'a întunecat. Vedeam în juru-mi lumea forfotind, vorbind indiferent şi îmi venea să le strig: „*Cum puteţi fi aşă, când eu nu mai am mamă?*“

49073
Durerea pierderii mamei mele mi-a sfâşiat sufletul ani de zile, deşi aveam un părinte devotat.

.....
In rolul de *educatoare*, mama trebuie să desvolte în copil, în prima linie, sentimentul de religiozitate, care nu se poate învăţa mai târziu, dacă nu s'a cultivat în copilărie de către mamă, după cum ne spune şi scriitorul francez *Lamartine* :

„*O mie de ani de aş trăi, n'aş putea uită educaţia religioasă primită dela mama mea*“.

Sentimentul religios se desvoltă, când copiii văd în

juru-le, persoane religioase. Astăzi, când *credința* scade simțitor, mama trebuie să lupte din răputeri, pentru a asigura tradiția de religiozitate a neamului nostru. D-l profesor S. Mehedinți, într'o conferință ce a ținut asupra sentimentului religios, a afirmat între altele că *sentimentul* religios va exista, în vecii vecilor.

Nu toate sufletele au destulă forță morală, ca să se susție cu vieață, numai prin fapte bune, pornite din cultura lor superioară. Majoritatea omenirii simte nevoie să se reazeme pe o credință, pe o forță nevăzută și atotputinte.

Astăzi mai ales, când trăim timpuri atât de grele, cu o vieață nesigură, sbuciumată, când îngrămădim în suflete atâtea necazuri, atâtea dureri, atâtea revolte, singur *idealismul creștin* este capabil să tempereze durerile sufletești.

Lumea anglo-saxonă atât din Europa, cât și din America, unde se trăiește vieța cea mai intensă, a înțeles de mult aceasta și recunosc că *Evanghelia* este suprema înțelepciune, în vieață. Revirimentul religios, care a cuprins și cuprinde popoarele creștine, a dat naștere „*Asociațiunii fetelor creștine*“, numită în America „*Young Women Cristian Association*“, întemeiată cu scopul de a aduce inimile oamenilor la *Mântuitorul Iisus, la el, care este calea, adevărul și vieța*. Mai ales, în urma marelui război, omenirea impresionată dureros de urmările idealului cu sabia, își simte inima zdrobită și dorul de învățătura Mântuitorului.

Zelul cel mai ardinte a cuprins popoarele creștine, mai ales în *Anglia, Scandinavia, Danemarca și Ame-*

rica și adună laolaltă toate straturile populațiunii pentru a tălmăci Sf. Evanghelie.

„Asociațiunea creștină a fetelor“, are o secțiune specială, care se preocupă cu propagarea ideii creștine în cercurile studentești. Au sosit, în acest scop și la noi mesagere engleze și americane, care în congrese studentești au lucrat pentru trezirea conștiinței noastre religioase.

Societatea Ortodoxă a femeilor române, ca și *Liga națională*, întemeiată mai în urmă, lucrează cu succes și la noi în țară, tot în acelaș scop.

Dar oricâtă strădanie și-ar da diferitele societăți creștine, pentru cultivarea religiozității, tot de familie trebuie să pornească bunul început al vieții religioase. tere.

Mamă română! Trezește dar din vreme sentimentul religios în copilul tău! Învață-l practica religioasă și cultivă-i plăcerea de a merge regulat la biserică!

Mama este în familie și *păstrătoarea tradițiilor sfinte ale neamului nostru*, în datine, credințe, obiceiuri, pe cari strămoșii noștri le aveau în mare cinste, la diferitele sărbători creștinești.

Intre obiceiurile strămoșești cele mai de preț, pe care ar trebui să le păstrăm și să le perpetuăm și noi, erau în prima linie *mila*, *generozitatea* și *dărnicia*, către cei nevoiași.

Străbunii noștri nu se așezau la masă în ziua de *Crăciun* și *Paști*, până ce nu trimeteau la săraci, mai întâiu, ofranda lor bogată în alimente de tot felul. Cine mai respectă azi, la orașe mai ales, acest prea frumos și creștinesc obicei?

Bătrânii noștri nu gustau din fructele noi apărute,

până ce nu împărteau la săraci, în amintirea celor morți. Bătrânii aveau intuiția clară, că numai prin dărnicia lor către cei săraci, mențin legătura imperceptibilă cu cei duși din lumea aceasta. Aceste obiceiuri frumoase, mama trebuie să le păstreze în familie, așa ca copiii să crească, văzând exemple de morală în acțiune, neconținut.

Poetul *Nichifor Crainic* se exprimă plastic, în următoarele versuri, asupra sentimentului dărnicii, practicat de mamă :

Când roadele grădinii se coc,
În Iunie, la întâiul verii foc
Ușor încremenite și brumate,
O văd pe mama, paznică fierbinte
A unei datini sfinte :
Cucernică adună 'ntâiul rând
De poame coapte
Și murmurând
Icoanelor misterioase șoapte
Tămâie îndelung și luminos
Al ramurilor pârguit prinos
Și iese ca și mine 'n dimineți
Duminicile
O Doamne'n cinstea rodniciei tale
Să împartă întâmplătorilor drumeți.

Și câte obiceiuri frumoase mai aveau strămoșii noștri! Dar cine le mai practică, azi în epoca prea marelui iubiri de sine? În epoca materialismului celui mai pronunțat, când avem ca dogmă de viață: Totul pentru noi, nimic pentru alții.

.....

Mama trebuie să mai crească pe copii, conform datinii creștinești, sădindu-le din vreme și *cultul morților*, acest cult, care la popoarele civilizate este în mare cinste. În cimitirele lor nu se vede uitarea și păragina, ca în cimitirele noastre, unde buruiana și spinul cresc în voie pe atâtea morminte uitate !

Mama să deprindă pe copii, să cultive cu ardoare flori pe morminte, în care s'au închis atâtea inimi generoase și suflete de elită.

Gingașa floare să perpetue amintirea celor duși, cari continuă din umbra și întunericul mormintelor, să ne dea mai prețioase sfaturi, decât cei vii.

Continuând opera sa educatoare, în familie, mama încheie influența ei hotăritoare în casă, concentrându-și toată educația, mai ales asupra fetelor în creștere.

Singură mama — nu școala — poate păstră până la epoca căsătoriei, sufletul fetei candid și curat, de nfluente dezastruoase ale mediului social actual.

Mama, dând exemplul simplității și modestiei în îmbrăcăminte, moravuri și orice acțiune a vieții zilnice, nu se poate ca exemplul dat de ea să nu găsească ecou în sufletul copilului ei. Sfaturile și predicile cele mai patetice au valoare negativă, față de exemplu, care are cea mai mare putere sugestivă asupra copiilor. Conducem copiii pe calea bună, numai prin *puterea exemplului*. Lipsa de consecvență în vorbă și faptă are cea mai dezastruoasă influență, asupra educațiunii copiilor. Mama spune fetei atâtea și atâtea cuvinte înțelepte; dar toate acestea n'au nici o valoare spre a o determina la bine, dacă ea face cu totul altceva.

Combaterea luxului, care a cuprins lumea femeină azi, ca o boală iremediabilă, cade exclusiv în sarcina mamei. Să deprindem pe fete din copilărie cu ideea, că împodobirea externă trebuie să stea totdeauna pe planul al doilea, deoarece esențiala preocupare în viață a omului, trebuie să fie împodobirea sufletului cu cele mai alese virtuți.

În urma celor spuse mai sus, despre rolul mamei, tragem concluzia că, având în vedere greaua sarcină de educatoare, pe care natura i-a dat-o: se impune ca mama să se pregătească temeinic, din vreme pentru această nobilă și sfântă misiune. Luând pildă dela alte mame demne din societate, care-și fac datoria cu prisosință, *aprofundând* chestiunea menirii femeii în lume și mai ales *citind* biografiile atâtor mame celebre, din trecutul istoric, *mame*, cari au dat țării și neamului oameni străluciți prin calitățile morale cât și intelectuale; să fie bine convinsă, că urmând această cale își va transforma sufletul de femeie ușurică, fără grijă de viitor, într'un suflet adevărat de mamă și de educatoare aleasă.

Așa, privind în trecutul nostru glorios, care mamă nu va da exemplu, pe *Despina Doamna*, soția lui Neagoe Basarab, care, cu un gest eroic, și-a dăruit podobeale-i aurite bisericii, pentru terminarea ei !

Există o pildă mai plastică ca aceasta, pentru femeile de azi, cari atâta se împodobesc, cu tot ce face o modă nerațională a inventat mai stupid, și atâta se preocupă de tot ce este vremelnic și trecător în lume, neglijând cu desăvârșire sărmanul suflet, căruia nu i se acordă nici o clipită de gândire !

Pilde strălucite de virtuți alese, ne dau în genere

toate soțiile și mamele boierilor și domnilor români, din Istoria țarilor noastre, care închise în tăcutele locuințe, împreună cu numeroșii copii, lucrau zile și luni pentru mănăstiri și biserici, sau se devotau faptelor pioase! Ce contrast isbitor între aceste femei române și cele de azi, cari au transformat, la orașe mai ales, toate zilele lucrătoare în zile de sărbătoare, preocupate fiind mai ales în clasele suprapuse: de mode, intrigi meschine, joc de cărți, nimicuri — să-mi treacă vremea, zic unele — *vremea*, atât de prețioasă, pe care *mama virtuoaasă* nu știe cum să o mai ție în loc.

Și mai departe, mai departe la origina existenței noastre de popor românesc, dacă cercetăm în istoria poporului străbun roman, găsim pe strălucita *mama Domiția Lucila*, care a dat lumii pe împăratul filosof *Marcu Aureliu*.

Cetind bigrafia acestei fericite mame, constatăm cu prisosință influența mamei în educațiune, căci *Domitia Lucila* a făcut singură educația fiului său, tatăl murind de timpuriu.

În memoriile sale, împăratul *Marcu Aureliu* se exprimă cu mare recunoștință de mama sa.

Te cuprinde o adâncă emoție, când auzi pe acest mare împărat mărturisind sincer, faptul că, stabilindu-și un plan de conduită în viață, el nu va urmări alt exemplu în viață decât pe acela al mamei sale.

Domitia Lucila nu a dat fiului său numai un profesor vestit de filozofie; ci ea însăși s'a trudit să-i formeze copilului, o *conștiință* curată, prin convorbirile simple, pe cari le avea zilnic cu fiul său și cari au lăsat copilului o adâncă impresie și au avut o înrâurire hotărâtoare asupra caracterului lui.

Marcu Aureliu însă atât de înțelept, având din nefericire o soție cu moravuri ușoare, pe *împărăteasa Faustina*, a lăsat ca urmaș, pe nevrednicul fiu *Marcu Aureliu Comod cel crud*. Se pare că istoria a voit să reunească în aceeași familie două contraste de mame, spre a demonstra fericita sau nefericita influență a mamei, în educație.

Istoricul francez Jules Michelet, neîntrecutul admirator al femeii, el, care ridică pe femeie în ochii omenirii, tot mamei sale atribuie talentul lui de artist, poet și filosof. Michelet descrie în cuvinte călduroase, calitățile admirabile ale mamei sale, care posedă o mare perspicacitate, în pătrunderea viitorului. În schimb, pe tatăl său ni-l descrie ca pe un om ușuratic, care întreprindea orice lucru fără multă chibzuială. În consecință, tot puternica influență a mamei a desăvârșit personalitatea distinsă a lui Jules Michelet.

Vestitul poet german *Goethe*, scrie undeva în scrierile lui: „*Mama este aceia, care mi-a dat odată cu veselie ei cea vie și adevărată, plăcerea de a scrie, gustul și gloria întreagă a talentului meu poetic*“. Pe tatăl său îl descrie ca pe un om formalist și peste măsură de scrupulos, care prin strășnicia lui l-ar fi desgustat cu desăvârșire de studiu, de n'ar fi fost *mama* sa, care prin firea sa blajină, să tempereze asprimea nesăbuită a tatălui. Lista mamelor ilustre, care și-au înțeles sublimul rol pe pământ, este destul de lungă, deoarece găsim mame bune la toate popoarele și în toate timpurile.

Chiar azi, găsim fiecare în cercul social, în care ne învârtim, destule mame virtuozose, cari ar merita să

fie luate ca exemplu. Multe din ele n'au o cultură superioară, totuși călăuzite de bunul simț natural și dând strălucite exemple de virtute casnică, reușesc să dea o educațiune aleasă copiilor lor.

COPILUL.

Copilul este, în cămin, soarele dătător de lumină, este floarea cea mai prețioasă, cea mai fragedă, cea mai delicată, care înveselește căminul.

Floarea umanității, copilul devine în cămin, punctul central, în jurul căruia gravitează visurile cele mai sublime și aspirațiunile întregii familii. Vai! dorul de muncă și energia, ce răsare în sufletul părinților, la ivirea, în cămin, a primului vlăstar, cine-l poate descrie ?

„Copilul asigură perpetuarea operei celei mai grandioase și mai divine a creațiunii: *rasa omenească*”, zice *abatele Magnard*.

Copilul asigură deasemenea și tradiția celor mai înalte și sublime însușiri omenești. Nu se poate concepe un cămin fericit complect, fără copii. Această concepțiune o au cu prisosință cele două popoare din țările cele mai civilizate de pe glob: țările Scandinavice, unde copilul e privit ca o binecuvântare cerească, ca o sporire a energiei și avuției naționale.

La noi, în țară, sătenii au aceeași concepțiune, de a avea copii cât de mulți, spre deosebire de orașeni, cari nu doresc copii, sau, în cel mai bun caz, un copil sau doi maximum.

E drept că la orașe vieța este mult mai grea și aceasta este una din principalele cauze, de a nu dori

să aibă copii; dar fiecare trebuie să aibă orizontul mai depărtat și să cugete mai adânc, că sporindu-și familia, sporește energia neamului nostru, așa ca el să poată lupta cu succes, pentru menținerea acestei țări frumoase și bogate.

Femeia română, din toate clasele sociale și mai ales din clasele bogate — cari au puțința să crească mai mulți copii — să fie călăuzită în viață de sentimente patriotice, să aibă dragoste de neam și de țară, mai mult ca acum, *când de dragul luxului și petrecerilor nestârșite* fuge cu groază și lașitate, de nobila misiune dată ei, de providență. Nici nu merită numele de Româncă adevărată, acea femeie, care nu-și dă obolul pentru neam și țară, crescând fii și fiice, demne vârstare, ale unui neam glorios. E de mirare, că noi, descendentele mamelor virtuozose de altădată, căutăm să ne sustragem sistematic dela datoria sacră a maternității, și aceasta cu atât mai mult nu trebuie să o facem, cu cât vedem bine, înmulțindu-se în juru-ne, ca frunza și ca iarba, populația streină a țării. Să fim însă bine convinse, că această miopie — de a nu vedea clar în viitor — ne va fi fatală și nouă și neamului.

Se va găsi oare glasul acela, fericit inspirat, care să trezească odată, conștiința amortită a multor femei române? Dacă nu se va găsi, este de datoria femeilor conștiente, ca să lupte pe toate căile și să dea semnalul de alarmă, în chestiunea actuală arzătoare a natalității.

Vrem o țară liberă? Dorim un neam puternic? Aceasta depinde în primul rând de femeia română, de a naște și a crește copii sănătoși la trup și la minte,

cu simțiminte alese, cari vor deveni apărătorii de mâine, năfricoșați și nebiruiți.

Astăzi mai ales în „*secolul copilului*“, când preocuparea generală a Statului și a oamenilor de știință este înălțarea poporului, prin educațiunea aleasă ce trebuie dată copiilor, azi *copilul* trebuie înconjurat de cea mai mare atenție în familie, așa ca să i se cunoască din vreme, adevărata lui personalitate. *Prin copii*, mama va fi în lume înălțată sau umilită, *copilul* fiind partea cea mai delicată, din făptura ei. După cum arborele este cinstit în fructele sale, tot astfel orice mamă urmărește cinstirea prin copiii ei, știut fiind, că oricare mamă se supără foarte rău, când nu ne plac copiii ei.

Cei șapte ani, care precedă epoca școlarității, să fie pentru copil epoca cea mai fericită, dar și cea mai rodnică, căci ceiace vor semăna părinții, în acest period de timp, vor culege mai târziu. De acești 7 ani, petrecuți sub aripa mamei, depinde nu numai toată educația posterioară și instrucția școlară; ci și toată vieța omului. De aci, marea responsabilitate a mamei față de viitorul copilului.

D-na Campagne, directoarea unui azil de copii din Paris, ia întrebarea lui *Napoleon I*: „dece educația nu-și ajunge scopul său, cu toate că există multe școli?“ — răspunse: „Din cauză că n'avem mame; Profesorul *bun* poate să formeze buni elevi; însă nu mai o mamă bună va putea forma oameni buni“.

„*Ce ușor uităm sufletul copiului, sufletul nostru de ieri*“, zice duiosul nostru poet *Al. Vlahuță*. Aprofundând *acest adevăr*, să ne întoarcem prin puterea amintirii, la propria noastră copilărie și apoi să pro-

cedăm la educarea *copilului nostru*. Drept aceea, să avem ca principiu suprem, în creșterea copiilor, *principiul naturii*, adică să lăsăm copilașul să se desvolte conform legilor naturale. *Energia* vie care lucrează în el îi desvoltă și corpul și sufletul, așa după cum vedem la plante și la animale. Minunatele flori, cari ne împodobesc ferestrele caselor și grădinilor, singure produc, printre frunzele lor, bobocii plâpânzi, de unde vor ieși îndată triumfătoare, florile mirositoare și multicolore. Toate acestea se îndeplinesc fără intervenția mânei omenesti și fără ca cineva să silească tainicul și adâncul mister al vieții.

Aceasta vine în mod natural dela sine. Noi nu contribuim decât ca putere ajutătoare, le dăm apă și lumina zilei. Tot așa să dăm și copiilor noștri: hrană simplă dar substanțială, aer, lumină, curățenie desăvârșită, mișcare liberă, neîngrădită de legile stupide ale imobilității corpului, în curs de desvoltare.

Procedând așa, copiii cași plantele vor pătrunde biruitor, în vieață. *Vieața*, vieața minunată, care desfășoară tainica și nepătrunsa ei acțiune, în bobocii roșii și în tulpinița verde, aceeaș vieață realizează și minunea universului — omul — capod'opera creațiunii.

Tinând așa dar seamă de legile naturale în desvoltarea copilului, *satisfăcându-i* dorința vie de activitate prin jocuri, gimnastică și ocupațiuni potrivite vârstei lui, *dându-i* neconținut exemple frumoase, copilul va crește și va ajunge bucuria familiei și fala neamului.

Minunat de bine, este cuprinsă în câteva fraze, întreaga evoluțiune a creșterii copilului, în următorul

imn american, care se cântă de copii, în școalele americane :

„Eu sunt copil. Sunt cea mai nouă și cea mai veche instituție din lume. Eu moștenesc pământul când viu pe lume; iar când mă duc îl las copiilor, cari vin după mine. Datoria mea e să las pământul mai bun decât l-am găsit. Dimpreună cu milioanele de frați și surori mi-ași împlini bine datoria aceasta, dacă lumea nu ne-ar chinui cu nepriceperea ei. La început am nevoie de lapte bun, de aer sănătos și de joc. Mai târziu îmi trebuie școale bune, ca să mă pregătesc serios pentru viață. Vreau să trăiesc. Vreau să râd, să mă joc, să iubesc și să muncesc. Vreau să ascult cântece frumoase, să citesc cărți bune, să văd tablouri frumoase. Vreau să construiesc case, drumuri, căi ferate. Vreau să alerg prin pădure și să mă scald în gârlă. Vreau să mă joc în zăpadă. *Eu sunt trecutul, prezentul și viitorul.* Ușurați-mi calea și vă voi ajuta la rândul meu.

Eu sunt speranța voastră, eu sunt Copilul !....

Cântați copii, cântați mereu !“

T A T Ă L

După cum mama prepară plăcerile zilnice și bucuria senină a căminului familiar; tot în aceeași măsură, tatăl poartă cu bărbăție grijile vieții externe, de a câștiga și a aduce în cămin cele necesare.

Dacă vocea blândă a mamei și dulceața privirii ei

pătrunde în inima copilului și-i îmblânzește toate sentimentele; în schimb vocea mai dură a tatălui, gravitatea gestului său și severitatea privirii sale, pătrunde în sufletul copilului, pentru a-i cristaliza și întări sentimentele.

Tatăl contribuie la educațiunea copilului, mai ales, prin faptul, dacă el îndeplinește perfect datoria sa de cetățean și de om, astfel ca copilul să aibă pururea înaintea ochilor, *exemplu viu* de concordanță între vorbă și faptă.

Cuvintele ce rostește în fața copiilor, să exprime totdeauna idei și sentimente generoase, avânturi nobile; iar faptele să concorde totdeauna cu cele spuse. Acî rezidă mai ales secretul unei temeinice educațiuni familiare: niciun conflict moral să nu se ivească, între ceiace vorbește tatăl în familie și între ceiace face afară din cămin.

Ce plină de farmec este atmosfera de curățenie morală ce se creiază în căminul familiar, prin schimbul de cugetări și sentimente frumoase al celor doi stâlpi: *tatăl și mama!* Tatăl revenind în cămin după munca încordată din timpul zilei, istorisește și comentează faptele diverse din cursul zilei. Cu acest prilej felurite chestiuni de morală familiară și socială se tratează pe rând, în fața copiilor.

Acolo, în căminul familiar complectat cu tatăl protector și o mamă devotată, se plămădesc într'o tihnită intimitate de suflete, ideile serioase și sentimentele superioare, cari vor alcătui patrimoniul sfânt, al caracterului omului de mâine.

Ce minunată întocmire este familia, unde conștiința copilului este trezită la viața sufletească de că-

tre două inimi bătând în armonie și două voințe îndreptate în aceeași direcțiune, de a face din copil un om onest, un vrednic cetățean și un bun patriot.

Așa dar, tatălui îi incumbă datoria de a aduce sub acoperișul căminului influențele generoase, tot lui i se impune sarcina de a modifica prin acțiuni practice și pozitive, ceiace din lecțiunile mamei ar putea fi prea idealist, sau prea exagerat în aspirațiuni.

Tatăl este acela, care trebuie să imprime în special *fiilor săi* sentimentele patriotice și naționaliste, inflăcărandu-le spiritul, pentru actele mari ale neamului; așa după cum ne spune *Pasteur*, că tatăl său i-a inspirat înaltele sentimente pentru Franța, prin istorisirea faptelor glorioase ale poporului francez, la cari fapte, luase parte chiar el.

Tatăl va povesti copiilor și va interpreta educativ fiecare faptă mare a neamului, așa după cum făceau și strămoșii noștri cu fiii lor, grație cărui fapt, au trecut din gură în gură, lunga poveste glorioasă a neamului românesc, asigurându-se astfel tradiția istorică.

Tatăl va mai alege, în mod fericit și alte fapte curente ale vieții de toate zilele, petrecute în țară și străinătate; *fapte mărunte* dar pline de învățături solide, *fapte mărețe*, care sguduie sufletul și impresionează, determinând astfel la acțiuni virtuozose, pe copii.

Dobândim în general, mai multă și mai temeinică învățătură, din faptele reale ale vieții, mai vârtos decât din paginile închipuite și combinate măestrit ale cărții, cetite de copil fără cald interes.

Nimeni nu poate contesta, influența fericită, ce o

exercită asupra imaginațiunii înaripate a copilului, *istorisirea expresivă* a unui fapt de milă, generozitate, a unui accident nenorocit, a unei victorii a binelui, sau a unei serbări însuflețite, etc., fapte sau lucruri cari, auzite din gura tatălui, au darul să pătrundă adânc, în cutele ce le mai ascunse ale inimii copilului.

Din tată în fiu, ar trebui tot astfel să treacă prin povestiri, diferite legende locale sau ale țării din domeniul istoriei, geografiei și nomenclaturii satului, râului, dealului, etc.

Fiecare comună, fiecare deal, vale, colnice, râu, etc. are desigur povestea lui tristă sau veselă, pe care copiii trebuie să o audă dela părintele lor.

După cum mama desăvârșește *educația fetei*, tot astfel *tatăl* trebuie să desăvârșească *educația fiului*, mai ales în vârsta pubertății, când vieța cu ademenirile ei viclene rătăcește spiritul, la atâția tineri.

Tatăl trebuie să fie, la fiecare pas, prietenul, confidentul și sfătuitoarea tânărului, care pășește întâiu în vieța reală a lumii. În ultima etapă a educațiunii, *tatăl imprimă caracterul bărbătesc, fiului său.*

PARTEA II-a

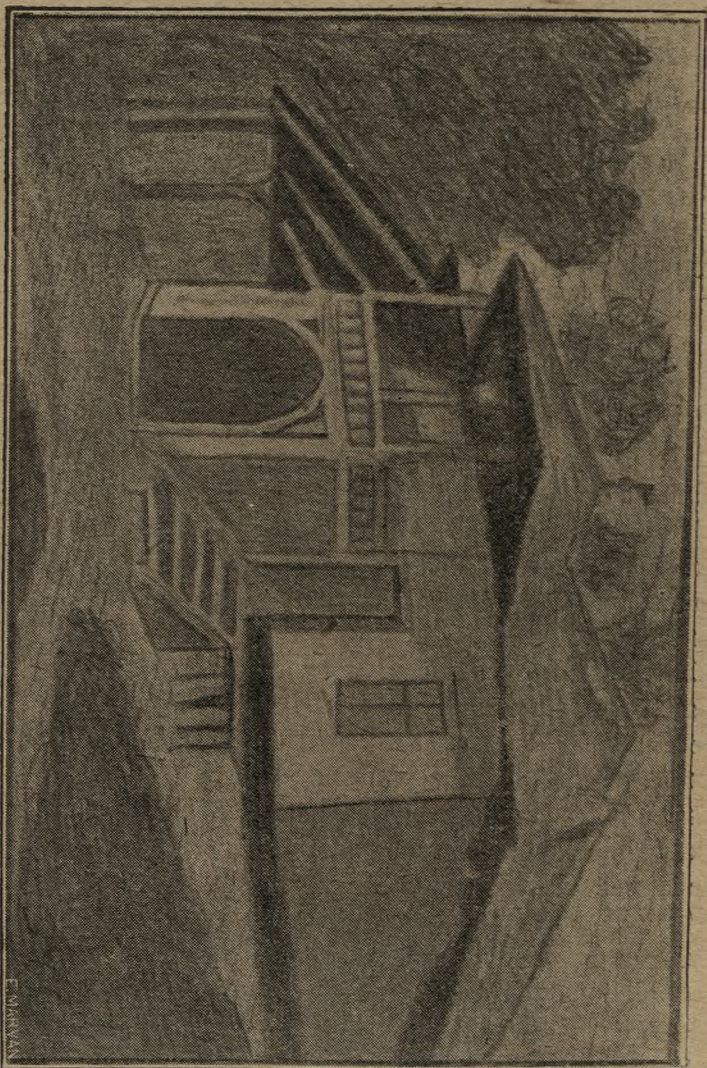
CĂMINUL NEAMULUI ROMÂNESC

Vorbind și scriind de căminul familiar, nu se poate să nu ne gândim și la căminul neamului nostru, care poartă cu adevărat pecetea sufletului românesc, și se deosibește de căminul celorlalte popoare, prin caracteristica lui.

Care Român, colindând tot cuprinsul țării, din *munții Maramureșului și ai Abrudului*, până pe malurile *Prutului, Nistrului și Dunării*; din văile fertile ale *Carpaților și dealurilor* până pe plaiurile și *câmpiile nestârșite*, nu a fost isbit la vederea aceleiași alcătuiți arhitectonice, a casei românești dela țară, care predomină peste tot?

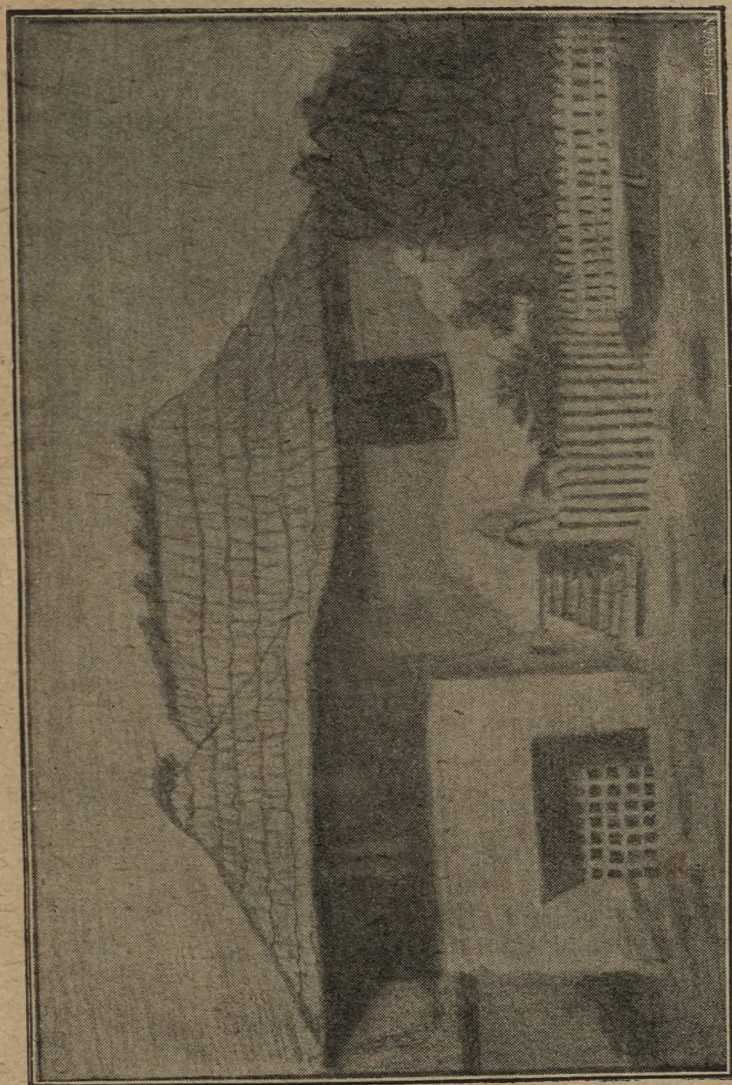
Așezată poetic la poalele muntelui, pe piscul unui deal, sau în fundul unei văi, casa românească farmecă ochiul călătorului, prin simplitatea, modestia și culoarea ei albă, profilându-se în cadrul de verdeață al unei naturi fermecătoare.

Cu prispa și cerdacul înflorit de rumene garoafe,

Casă românească din Muntenia.

busuioc și mușcate, cu bătătura acopertiă de iarbă

Casă românească din Oltenia.

verde, care te îndeamnă la odihnă și contemplare, cu grădina plină de pomi roditori, flori și legume, se completează decorul căminului românesc de pretutindeni.

Moștenirea fericită a unui simț artistic deosebit, face ca orice obiect lucrat de mâna Românului, să dobândească o expresie specifică neamului nostru, prin care se determină chiar geniul rasei noastre.

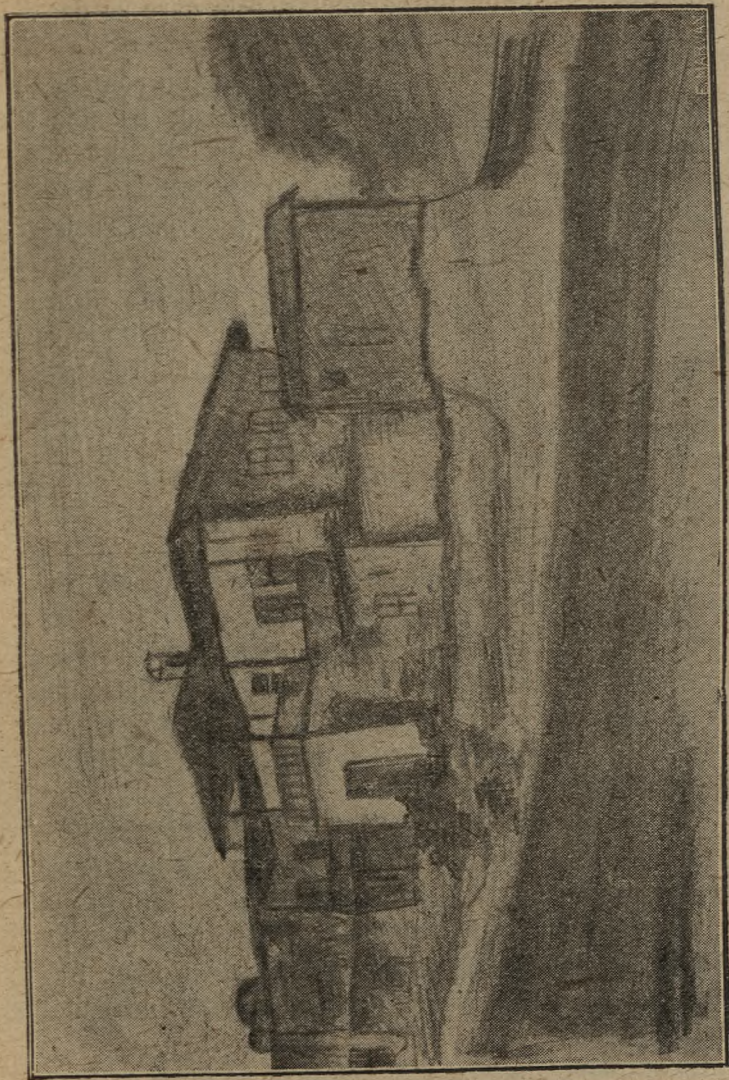
Dacă la invitațiunea prietenoasă a sătencii, pătrunzi înăuntrul casei țărănești, constăți aceeaș orânduire gospodărească aproape pretutindeni: *paturi de lemn simple*, acoperite cu *velințe*, *scoarte* și *chilimuri*, țesute cu îndemânare în rășboiu de sătencile noastre, *tronuri* împodobite cu creștături în linii și flori variate, *lăzi de brad* vopsite în culori vii, în care se păstrează tot ceiace au mai de preț sătenii gospodari.

Împins de curiozitate, dacă deschizi lada sau tronul oricărei sătenci, o privești neașteptată și se arată ochilor: *frumoase ii brodate* sau alese cu migală, de pânză sau borangic, cu fir de aur, argint și cu fluturi strălucitori; apoi *zăveici*, *catrințe*, *fote*, *marame* străvezii ca pânza de păianjen.

Te farmecă iarăși modul simplu, cum săteanca își împodobeste pereții din camera de primire, pretutindeni vezi feldefel de *ștergare*, *scoarte miei*, *șervețele*, etc.

În tindă, e vatra strămoșească, unde săteanca prepară hrana, jur împrejur sunt lavițe, pe care stau înșirate *oale*, *străchini*, *urcioare*, *căni*, etc., vopsite multicolor.

Astfel se înfățișează în general *căminul neamului*

Casă românească din Bașarabia.

românesc, cu stilul lui particular, prin care se deosebește de căminul altor popoare.

Atmosfera, ce respiri în modestul cămin românesc, unde aerul este îmbălsămat de miros de busuioc și sulfină și unde icoane simple de lemn cu candela aprinsă, îți dă gânduri cucernice și așezate: te transpune într'o stare sufletească de mulțumire, voieșie și farmec tainic.

Dar să luăm seama, că în unele părți ale țării, a început să cam dispară alcătuirea veche gospodărească și a pătruns curentul unor obiceiuri streine, de a-și împodobii căminul. Contra acestui curent trebuie să punem stavilă, așa ca să nu fie amenințată propășirea artei vechi românești, din căminul neamului românesc.

S'ar putea oare ca tocmai acum, când suntem uniți geograficește, să nu fim uniți și sufletește, prin arta noastră populară ?

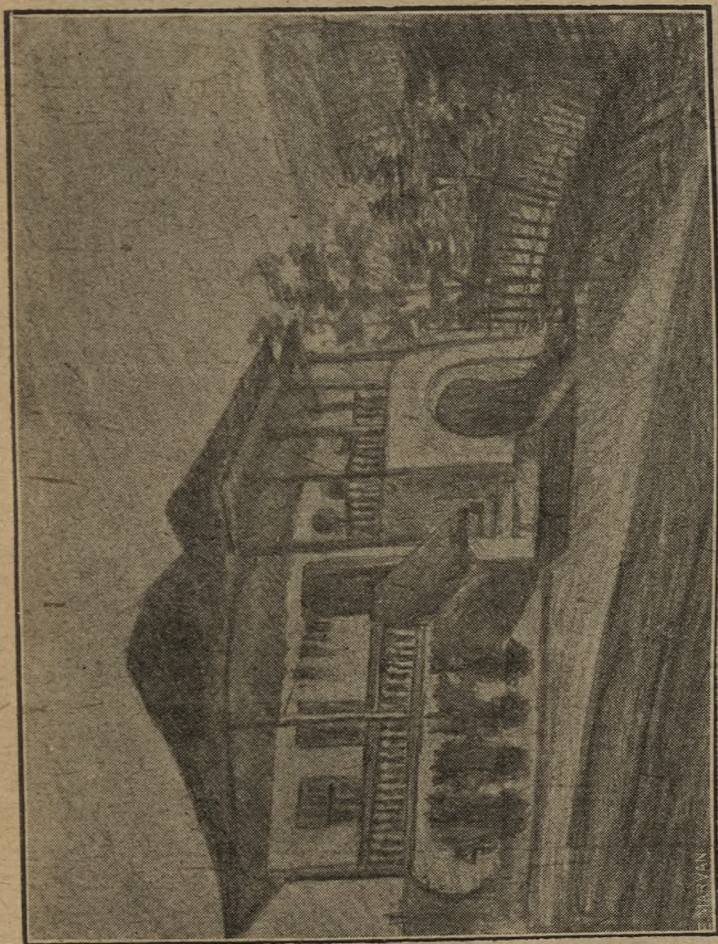
Conștiința însușirilor noastre proprii trebuie să o avem azi mai vie ca oricând, însușiri fericit moștenite și cari se manifestă din belșug în *poezia noastră*, în *cântecele* populare, în *portul* nostru și în alcătuirea *gospodăriei noastre*, mai ales.

Propășirea unui neam se întemeiază, în prima linie pe *tezaurul acesta artistic din căminul neamului*, tezaur moștenit în scurgerea veacurilor, din tată în fiu.

Cărui om nu-i este scumpă amintirea trecutului lui familiar, cu atât mai vârtos fiecărui bun Român trebuie să-i fie scumpă amintirea trecutului neamului românesc ? !

Există oare, indivizi mai nefericiți pe lume ca *bastarzii, orfanii și toți aceia*, cari nu au avut parte de un

cămin sfânt familiar? Sunt oare fericite națiunile cari
nu au o patrie, un cămin al neamului lor? *Căminul*

Casă românească din Moldova.

familiar și căminul unui neam întreg este lanțul puternic, care leagă trecutul de prezent și cu viitorul de

măine; tot astfel după cum se unesc prin amintire, cei ce nu mai sunt, de cei ce viețuiesc !

Marele critic și istoric francez, *Ernest Renan*, s'a exprimat astfel, în această privință: „*Adevărații oameni de progres, sunt aceia, cari au cel mai mare respect pentru trecut și tradiția străbună*“.

Există un muzeu național, în civilizata țară Suedia, pe al cărui frontispiciu stă scris cu litere de aur: „*Cât vor fi suflete tinere în Suedia, noi vom păstra comorile trecutului, pe cari tot aurul nu le poate răscumpăra*“.

Ce bine ar fi și folositor neamului întreg, dacă am urmă și noi pilda acestui brav popor și dacă ne-am sili, ca prin toate mijloacele posibile să păstrăm cu sfințenie, tot ceiace avem moștenire de la străbuni !

Să păstrăm mai întâiu cu sfințenie *căminul părintesc*, care reprezintă căminul neamului nostru, cu tot ceiace reamintește viața poporului român de altădată, ca: *construcție arhitectonică, împodobire interioară, moravuri simple, obiceiuri frumoase, port național, jocuri strămoșești*, — cari au început să dispară și dela sate. În privința jocurilor, mai ales, trebuie să ducem o *luptă crâncenă*; așa ca să întronăm la locul de cinste *hora, băluta, brăulețul*, etc., în locul dansurilor dezordonate și indecente pe cari generația de azi le joacă cu pasiune. La diferite serbări școlare asistăm la cele *mai frumoase jocuri naționale*, jucate de elevii și elevele școalelor noastre! Ce folos însă, că la ieșirea în societate, acești elevi și eleve nu mai vor să audă de aceste jocuri, jucând în schimb cu toată ardoarea tinereții: *fox-trot, schimi, tango*, etc., spre ma-

rea întristare a generației care se duce, și care a trăit într'o atmosferă morală mai curată !

Asistăm azi cu toții, îndurerați sufletește la schim-

Casa românească de la munte

barea generală a priveliștii sociale; în ceiace privește nu numai jocurile, dar și întreaga alcătuire a familiei cu obiceiurile, datinile, moravurile și în genere tot ceia

ce alcătuiă odinioară patrimoniul sufletesc al neamului nostru !

În epoca celui mai pronunțat materialism, asistăm și la înstrăinarea a tot ceia ce ne-a rămas dela înaintașii noștri, căci *se vinde tot*, spre a se transformă în bani sunători: *se vând case moștenite din tată în fiu, obiecte* din bătrâni, *biblioteci* de valoare, etc., fără a ne da seama de farmecul, prețul și amintirea scumpă ce reprezintă un lucru, care a trăit mult !

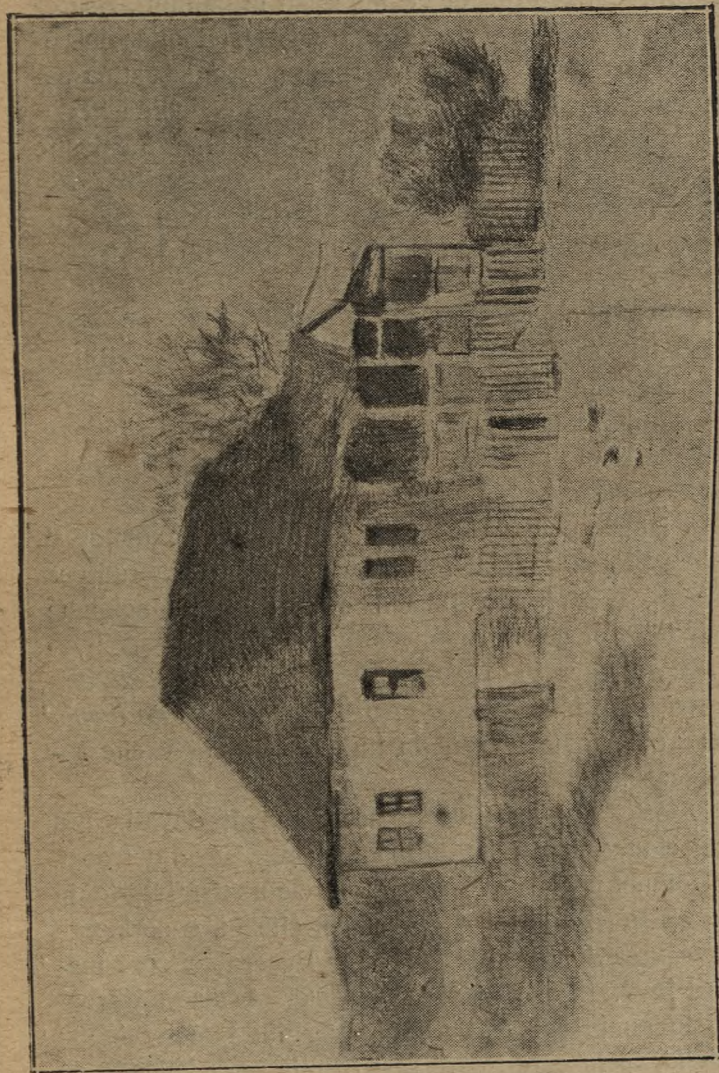
În această privință, îmi reamintesc, ceia ce a spus un mare scriitor francez, *Montaigne*, care moștenind o mantă veche dela tatăl său, îi plăcea să o îmbrace adesea. Când era întrebat de cei din jurul său, că de ce se îmbracă cu o mantă așa de veche, *Montaigne* răspundea astfel: „*Mă înfășor cu amintirea tatălui meu*“, cuvinte cari traduc sublimul pietății filiale.

Auzind asemenea cuvinte înțelepte, îți răsar în suflet două sentimente contrarii: *unul de admirație, pentru înțelepții*, care își dau seama, că vieța este o continuare a celor ce au fost odată, și *altul de adâncă întristare*, pentru acei netrebnici, cari prin lipsa lor de pietate față de trecut distrug orice urmă a lui.

Luminătorii satelor și orașelor au precăderea să învețe cu cuvântul și cu fapta, neconținut, pe toți acei, cari sunt sub directa lor influență, ca să respecte și să păstreze comorile trecutului.

Așezarea noastră geografică este cauza că în decursul veacurilor țara noastră a fost puntea de trecere a tuturor popoarelor din Orient spre Occident.

În sânul pământului românesc zac de sute de ani toate rămășițele trecutului. Primăvara când începe munca câmpului, cetim în ziare despre descoperirea

Casă românească din Curtea de Argeș.

cutărui vas sau obiect vechiu găsit în pământ. Așa că dacă s'ar începe și la noi săpături sistematice în pământ, s'ar da de prețioase relicve strămoșești. Deasemenea, dacă am hotărî pe săteni să deschidă tronurile și lăzile lor, din care să scoată hârtiile moștenite din moși-strămoși, ar ieși la iveală *manuscrite și documente vechi* de mare valoare istorică, din cari s'ar putea reconstitui multe fapte din trecutul nostru istoric.

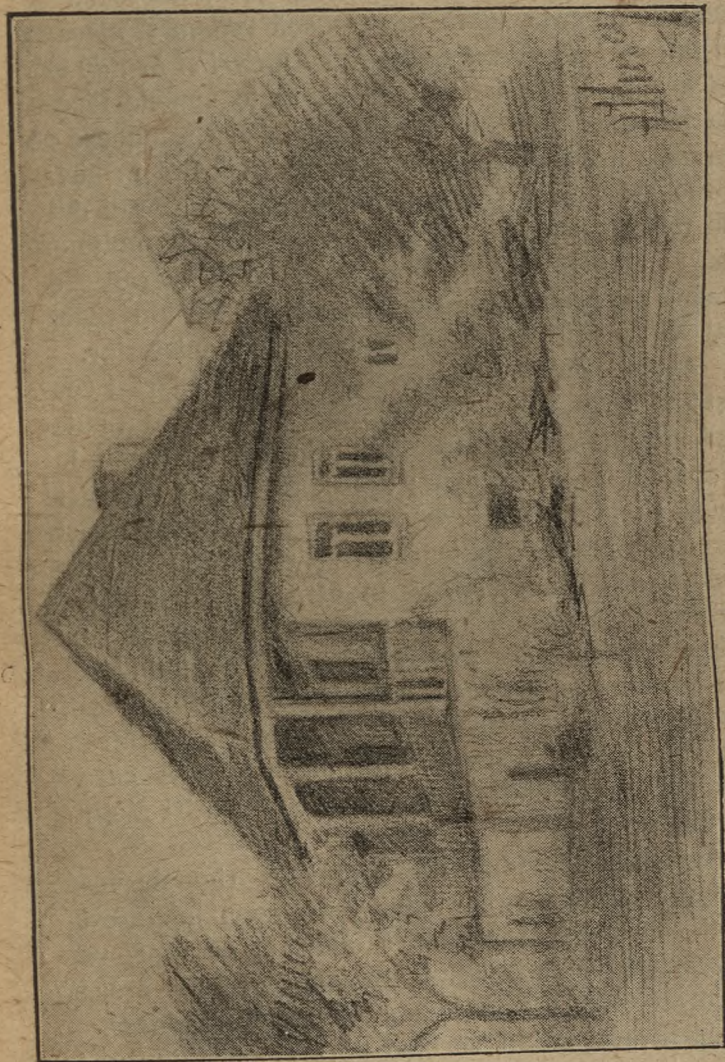
În privința *obiectelor vechi religioase și etnografice*, cari au făcut și fac admirația tuturor expozițiilor, culminând în interesanta expoziție din acest an dela Paris, admirată de străinii din lumea întreagă; *femeia română* poate cu mândrie revendica titlul de *păstrătoare fidelă a lor*.

În istorie este dovedit, că domnițele voievozilor și soțiile boierilor, fiind foarte pioase, își consacrau cea mai mare parte din timp, diverselor daruri închinatăe mănăstirilor și bisericilor.

Aceste daruri constau în: *vestminte bisericesti, epitafuli, patrafire, perdele pentru icoane, fețe de iconostas*, etc., toate lucrate în motive de artă veche românească.

Bisericile și mănăstirile noastre sunt dovada cea mai elocventă a activității femeii române din trecut.

Domnul profesor *N. Iorga*, marele nostru istoric, în cartea sa «*Studii și documente*», citează o scrisoare a *Doamnei Elena*, soția lui Matei Basarab și sora marelui învățat boier *Udriște Năsturel*, care se adresează, în anul 1649, către judeasa din Brașov (soția judeului), prin care-i cere să-i trimită ceva isvoade de cusături naționale și mai mari și mai mici și pentru

Casă românească din Curtea de Argeș.

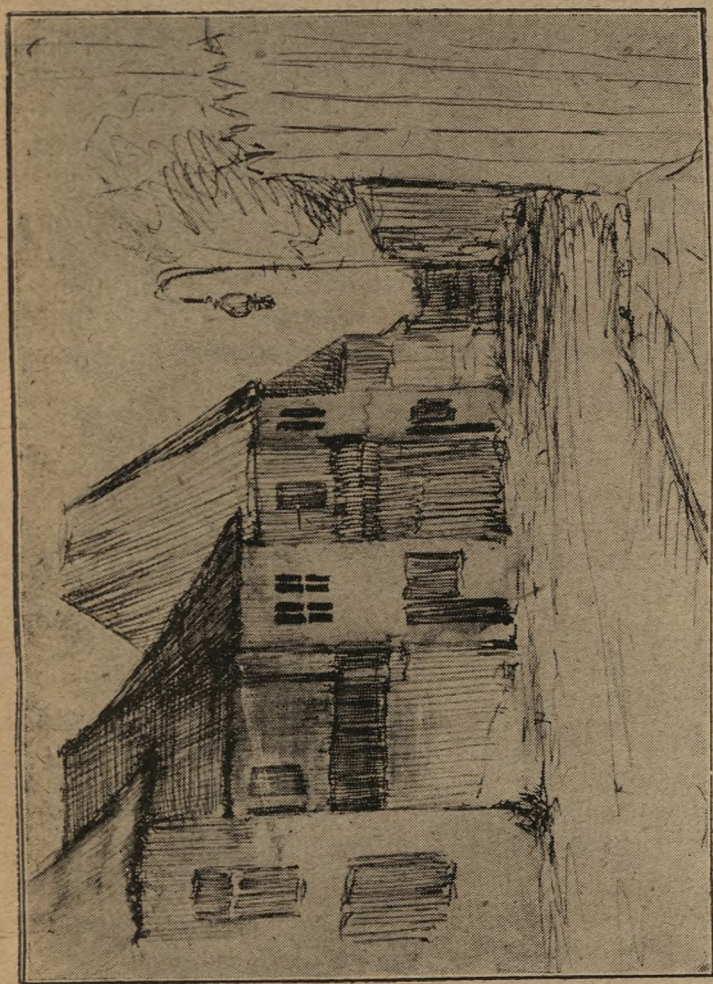
câlți și pentru tot felul. Doamna țării, împreună cu femeile de casă, lucră în persoană *velințe și macate, ii înflorite și zăvelci smălțate cu fluturi și fire de aur și argint*, și după exemplul ei, toate femeile făceau la fel. Câtă dragoste pentru tot ce eră românesc pe vremea aceia de nesiguranță politică, când în năvălirile Turcilor și Tătarilor, multe jupâneșe erau duse în robie departe de căminul lor, la care de multe ori nu se mai întorceau ! Broderile și toate lucrările de mână ale jupâneșelor sunt cunoscute încă din veacul al XV și neînvedează răbdare și vrednicia lor.

Astăzi când simțirea românească a luat iarăși conștiință de ea, când grație ei neamul românesc a putut să înfrunte greaua încercare, prin care au trecut, înfăptuind idealul secular ; trebuie ca fiecare să cugete și să simtă mai mult *românește* și să caute a cunoaște trecutul, pentru a putea înțelege și aprecia mai bine epoca strălucită istorică, în care ne-a fost dat să trăim. Și acest trecut prețios, mi-l reprezintă complect *căminul neamului românesc* de pretutindenea, cu *comoara lui artistică*, cu *arhitectura lui*, cu *moravurile simple patriarhale ale străbunilor*, cu *înțelepciunea adâncă* și *bunul simț* al poporului, care a adunat în tăcere și durere mai ales, însușiri alese și virtuți rare.

Arta noastră populară este atât de originală, încât trebuie încurajată orice manifestare spontană, a esteticei românești creiatoare și aplicată *în vase, veșminte, motive decorative, creștături în lemn* precum și în arhitectura primitivă a *căminului românesc*.

Un învățat străin vorbind de arta creștăturilor în lemn din România scrie: *Aci avem aface cu creațiuni*

ale artei populare tot atât de demne de interes, pe cât

Casă românească din Curtea de Argeș.

sunt de puțin cunoscute, care creațiuni se numără prin-

tre cele mai interesante și cele mai autice aparițiuni ale artei populare europene.

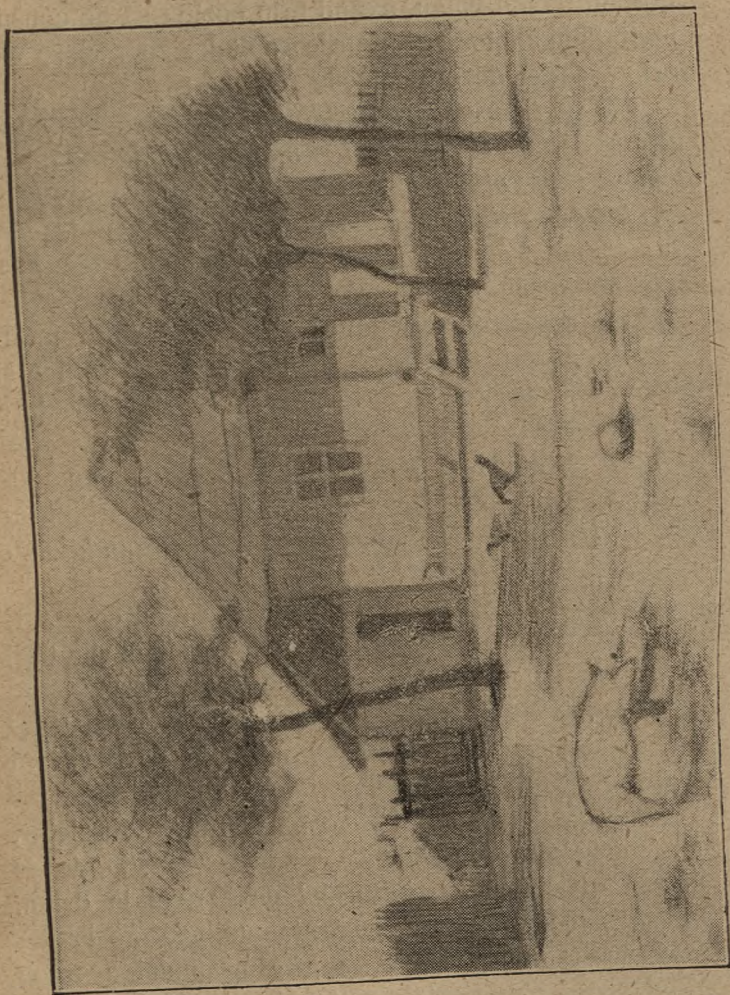
Rămâne acum, ca să imităm și noi popoarele apusului, cari convinse fiind de rostul rămășițelor trecutului, le adună cu sfințenie în *muzee naționale*, spre amintirea străbunilor.

Căminul neamului românesc, dintr'o țară bogată și frumoasă, care ne-a răsfățat și îndestulat cu de toate, *eternizat* pe pânze nemuritoare de *marele artist Grigorescu* și a cărui arhitectură a fost ridicată din părăginitură de către *arhitectul Mincu*, să ne silim cu toții, să dăinuiească dealungul veacurilor, ferit de influențele streine, așa după cum ni l-a lăsat străbunii.

Tara aceasta, descrisă cu atâta farmec de către dușorul nostru poet Al. Vlahuță, în „*România pitorească*” care nu i-a micșorat frumusețea, comparând-o cu alte țări mai frumoase, *colțisorul acesta de pământ* cântat și slăvit în toate ocaziunile de bardul dela Mircești, Vasile Alexandri, *pământul acesta însărit și înflorit*, locuit de un popor harnic și cinstit, ale *cărele obiceiuri, datine, jocuri și veselie* le-a turnat în versuri nepieritoare, poetul țărănimii G. Coșbuc: *să ne străduim*, ca prin puteri unite și muncă rodnică, să-l lăsăm și noi neștirbit, urmașilor noștri.

Femeia română, păstrătoarea tradiției străbune și paznica neadormită a vetrei strămoșești să întru-niască în ea, prețioasele calități ale Româncii din toate timpurile: *cinstea, modestia, simplitatea, inteligența pătrunzătoare și dorul de muncă serioasă*. Idealul vieții ei trebuie să fie acela de a fi *apreciată, respectată, și onorată* ca și străbunele ei, despre cari, chiar străinii, trecători prin țara noastră se exprimau cu admi-

rație, căci iată ce scrie un funcționar prusian C. A. Kuch, care a fost mulți ani consul și a avut prilejul să

Casă românească din Oltenia.

cunoască țara și populația Moldovei, în cartea sa: *Împrejurări moldo-valahe în anii 1828—1843* (Lipsca, 1844).

C. A. Kuch a fost mai mulți ani, martor al tuturilor evenimentelor legate de redesteptarea politică a poporului moldo-valah, având prin poziția sa de consul, invitațiuni în toate cercurile capitalei Iași. El se exprimă astfel despre femeile române :

„Ele sunt superioare bărbaților, ca inteligență naturală și ca daruri sufletești și mai presus de toate stăpânesc arta vorbirii și se folosesc de ea, ca să umple seri întregi. Primesc pe mosafiri cu o ospitalitate, care te subjugă. Bărbații atenți la semnele femeilor, acoperă pe mosafir cu tot felul de politeță....

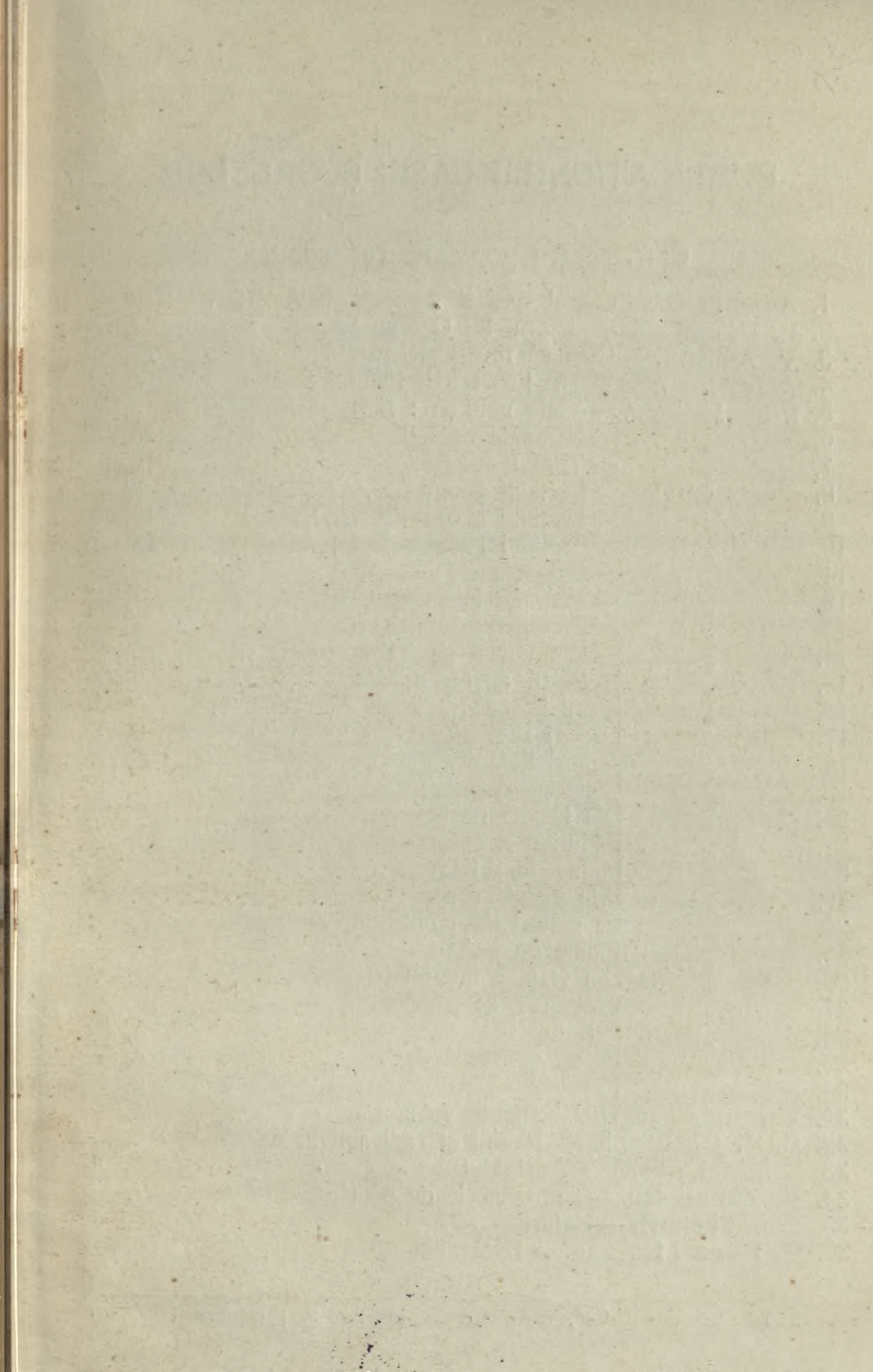
Copiii noștri, copiii neamului românesc de pretutindeni, îndemnați de faptele virtuozose ale părinților și buni or, să continue în viitor, opera de înfrumusețare și îmbunătățire a căminului părintesc — totdeauna căminul neamului, și dela cămin să treacă la împodobirea comunei, județului, țării, sporind astfel frumusețea și pitorescul căminului colectiv al neamului românesc!

Fiecare bun Român să contribuie în mod constant, călăuzit de dragostea nețărnută a neamului și a țării la păstrarea neștirbită a coprinsului românesc.

Păstrând, adăogind, înfrumusețând și respectând tot ceia ce e românesc, va face fiecare, o adevărată operă națională.

Pomișorul sădit de fiecare pe marginea șoselelor, tântâna răcoritoare făcută de un pios creștin, troita sfântă, apărătoarea călătorului de pericol la drum, biserica, școala înălțate, reparate cu obolul fiecăruia; toate aceste danii închinat țării și neamului, sporesc și adâncesc sentimentul înalt patriotic, fără de care nu poate exista un neam și o țară.

PUBLIKAȚIUNILE CASEI ȘCOALELOR

Cărți pentru popularizarea științei.

1.	Adamiu G. — Cât și cum se muncește în America.	9,—
2.	E. Dâmbcanu. — Istoria lui George Stephenson	7,—
3.	V. Anestin. — Cum să înveți stelele	12,—
4.	Aldem. — Amundsen și cucerirea Polului Sud	4,50
5.	I. Simionescu. — Viața unui om: <i>Bernard Palissy</i> .	3,75
6.	” — România de ieri	18,—
7.	” — Țara Românească	15,—
8.	” — Lecțiuni geografice. A) România	8,—
9.	” — Lecțiuni geografice B) Europa	10,—
10.	” — Lecțiuni geografice C) Asia	18,—
11.	” — Bulgaria	4,—
12.	” — Mamiferele noastre	7,—
13.	” — Mamiferele din Africa	4,—
14.	” — Din lumea păsărilor noastre	10,—
15.	” — Peștii apelor noastre	6,50
16.	” — Reptilele și batracienele din România.	6,—
17.	” — Lecturi zoologice	8,—
18.	” — Lecturi botanice	6,50
19.	” — Lecturi geologice	6,50
20.	” — Din tainele florilor	8,50
21.	” — Pădurile noastre	20,—
22.	” — Plante de primăvară	8,—
23.	” — Prin poeni și pajiști	9,—
24.	” — Pe plaiuri de munte	7,—
25.	” — Plante de baltă	7,—
26.	” — Din viața pământului	10,—
27.	” — Cărbunele de pământ	10,—
28.	” — Petrolul	5,—
29.	” — Sarea	4,—
30.	” — Fierul	6,—
31.	Valeriu Pușcariu. — Plante veninoase	5,—
32.	C. V. Gheorghiu. — Radiul și radioactivitatea	6,—
33.	I. Matei. — Industria frigului	5,50
34.	V. Zaharescu. — Cutremurele de pământ	7,—
35.	Em. Teohari. — Natura	10,—
36.	G. Popa Lisseanu. — Basarabia	10,—